

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Oľga Tarabová

Právna úprava hlukových výnimiek a jej dôsledky

Diplomová práca

Olomouc 2018

„Prehlasujem, že som diplomovú prácu na tému *Právna úprava hlukových výnimiek a jej dopad* vypracovala samostatne a citovala som všetky použité zdroje.“

V Turanoch, dňa 20. marca 2018

.....

Oľga Tarabová

Na tomto mieste by som chcela poďakovať vedúcej diplomovej práce JUDr. Veronike Tomoszkovej, Ph.D. za pomoc, ochotu a odborné rady pri vedení diplomovej práce.

Obsah

Zoznam skratiek	6
Úvod	7
1. Základné vymedzenie problematiky	9
1.1. Hluk	9
2. Právna ochrana pred hlukom.....	11
2.1. Ochrana pred hlukom v rámci práva EÚ	11
2.2. Ochrana pred hlukom v ČR	12
2.2.1. Ochrana pred hlukom a ústavne zaručené práva	12
2.2.2. Zákony upravujúce ochranu pred hlukom	13
2.3. Zákon o ochrane veřejného zdraví a hluk.....	14
2.3.1. Porušenie povinnosti	16
2.4. Hlukové výnimky	17
3. Dopad hlukových výnimiek v praxi – prípad Arcelor Mittal.....	19
3.1. Skutkový stav.....	19
3.2. Prehľad súkromnoprávnej úpravy ochrany pred hlukom	19
3.2.1. Obťažovanie hlukom nad mieru primeranú pomerom	21
3.2.2. Vzťah súkromného a veřejného práva pri ochrane pred hlukom	23
3.2.3. Úprava imisií v NOZ	27
4. Hlukové výnimky – nedostatky úpravy	33
4.1. Hlukové výnimky a veřejnosť	37
5. Účasť veřejnosti na ochrane ŽP	39
5.1. Aarhuský dohovor.....	39
5.2. Ústavné základy účasti veřejnosti.....	41
5.3. Účasť veřejnosti v legislatíve ČR	42
5.3.1. Prípady ACCC/C/2010/50.....	42
5.3.2. Súčasný stav	43

5.3.3. Priama aplikácia Aarhuského dohovoru.....	48
6. Ústavnoprávna ochrana pred hlukom.....	51
Záver.....	53
Bibliografia.....	56
Zhrnutie	60
Summary.....	61
Zoznam kľúčových slov	62
List of key words	63

Zoznam skratiek

Aarhuský dohovor	Dohovor o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia
EPS	Ekologický právni servis
KHS	Krajské hygienické stanice
LZPS	Listina základných práv a slobôd
Nařízení vlády č. 272/2011 Sb.	Nařízení vlády č. 272/2011 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací
Nový občanský zákoník, NOZ	Zákon č. 89/2012, občanský zákoník
OZ VLK	Občianske združenie Lesoochranárske zoskupenie VLK
Správní řád	Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
SŘS	Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní
Starý občanský zákoník, starý OZ	Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník
Stavební zákon	Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu
UNECE	Európska ekonomická komisia OSN
Vyhláška o hlukovém mapování	Vyhláška č. 523/2006 Sb., kterou se stanoví mezní hodnoty hlukových ukazatelů, jejich výpočet, základní požadavky na obsah strategických hlukových map a akčních plánů a podmínky účasti veřejnosti na jejich přípravě
WHO	Svetová zdravotnícka organizácia
Zákon o integrované prevenci	Zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a o omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů
Zákon o ochraně přírody a krajiny	Zákon č. 114/1992 Sb., zákon České národní rady o ochraně přírody a krajiny
Zákon o ochraně veřejného zdraví	Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů
ZEIA	Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů

Úvod

Témou tejto diplomovej práce sú hlukové výnimky a ich právna úprava. Hlukové výnimky sú zvláštny inštitút, ktorý umožňuje prevádzkovateľom zdrojov hluku legálne prekračovať limity hluku, ktoré sú stanovené pre ochranu zdravia. V súčasnosti je ochrana zdravia a životného prostredia pred nepriaznivými vplyvmi diskutovanou témou, nielen na európskej, ale aj celosvetovej úrovni. V tejto práci sa budem podrobne zaoberať právnou úpravou hlukových výnimiek a nedostatkami tejto právnej úpravy. Rovnako sa budem zaoberať praktickými dopadmi týchto hlukových výnimiek a možnosťou obrany pred nimi.

Cieľom práce je na základe analýzy právnej úpravy hlukových výnimiek, jej nedostatkov a na základe praktických dopadov tohto inštitútu zistiť, či tento inštitút obstoí z hľadiska nielen súladu so zákonom, ale aj s Ústavou ČR a medzinárodnými požiadavkami. Zameriam sa pri tom na súlad právnej úpravy hlukových výnimiek s Aarhuským dohovorom¹. V práci sa pokúsím odpovedať na otázku, či hlukové výnimky a ich úprava, spolu so všetkými jej dôsledkami, sú v súlade s Aarhuským dohovorom.

V práci sa budem zaoberať súčasnou verejnoprávnou úpravou hlukových výnimiek v českom právnom poriadku, ktorá je stanovená v zákone č. 258/2000 Sb., o ochrane verejného zdravia a o zmene niektorých súvisiacich zákonů. V rámci skúmania možností obrany a ochrany pred hlukovými výnimkami sa však budem zaoberať aj súkromnoprávnymi nástrojmi obrany podľa nového občanského zákoníka², ale vrátim sa aj k predošlej právnej úprave starého občanského zákoníka.³ V práci sa však zameriam aj na medzinárodnú úpravu tak, aby som mohla posúdiť súlad vnútroštátnej úpravy s medzinárodnými záväzkami Českej republiky.

Téma práce je špecifická a nielen v právnej sfére málo diskutovaná. Hlukom ako takým a jeho právnou úpravou sa síce zaoberá množstvo monografií, článkov, či rozhodnutí súdov, ale hlukovými výnimkami sa zaoberá skôr užší okruh odborníkov na právo životného prostredia. V práci vychádzam predovšetkým z monografií a článkov zaoberajúcimi sa životným prostredím, či konkrétne hlukovými výnimkami. Ďalej vychádzam z viacerých právnych predpisov, medzinárodných zmlúv, súdnych rozhodnutí a tiež analýz, ktoré sa zaoberajú vplyvom hluku na životné prostredie a zdravie ľudí.

¹ Dohovor o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia

² Zákon č. 89/2012, občanský zákoník

³ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Práca sa člení na šesť kapitol, v ktorých postupne približujem právnu úpravu hlukových výnimiek a jej dôsledky. V prvej kapitole práce sa zaoberám základným vymedzením témy, pojmom hluk a jeho dopadmi na zdravie ľudí. Druhá kapitola sa sústreďuje na právnu úpravu ochrany pred hlukom v práve EÚ a v ústavnom a právnom poriadku ČR a tiež právnu úpravou hlukových výnimiek. V tretej kapitole priblížim na konkrétnom prípade z praxe dopad hlukových výnimiek a možnosť brániť sa pred nimi súkromnoprávnou cestou.

Vo štvrtej kapitole sa venujem konkrétnym nedostatkom verejnoprávnej úpravy hlukových výnimiek. Na túto kapitolu nadväzuje piata kapitola, ktorá sa zaoberá najväčším nedostatkom úpravy hlukových výnimiek, a to účasťou verejnosti. V tejto kapitole najprv rozoberiem účasť verejnosti na rozhodovacích procesoch v oblasti životného prostredia celkovo, potom konkrétne pri hlukových výnimkách a posúdim jej súlad s Aarhuským dohovorom. V šiestej kapitole sa snažím priblížiť problém domáhania sa ochrany práva na priaznivé životné prostredie na ústavnej úrovni.

Diplomová práca vychádza z právneho stavu ku dňu 31. marca 2018.

1. Základné vymedzenie problematiky

Kým sa dostanem ku konkrétnej otázke problematiky hlukových výnimiek, je potrebné vymedziť pojem hluk, ktorému sa budem venovať v celej práci.

1.1. Hluk

V prvom rade je dôležité ozrejmiť, čo to vlastne hluk je, aký má dopad na životné prostredie a na človeka. V životnom prostredí sa môžeme stretnúť s množstvom zvukov, ktoré nás obklopujú. Človek sa prostredníctvom zvuku orientuje v priestore a komunikuje. Zvuk je dôležitou a všadeprítomnou časťou životného prostredia. Môže však nastať situácia, kedy má zvuk aj nepriaznivý vplyv. Tento zvuk nazývame hlukom. Dôležité je podotknúť, že nezáleží na parametroch zvuku, aby sme ho mohli označiť za hluk. Kľúčový je negatívny vplyv na človeka. Väčšinou pôjde o zvuk, ktorý je príliš hlasný, častý alebo inak rušivý.⁴ Podľa zákona č. 258/2000 Sb., o ochrane verejného zdravia a o zmene niektorých súvisiacich zákonů (ďalej len „zákon o ochrane verejného zdravia“) je „*hlukom zvuk, ktorý môže byť škodlivý pre zdravie a ktorého imisný hygienický limit stanoví vykonávací predpis*“.⁵

Zvuk je teda nielen prirodzenou súčasťou, ale zároveň aj hrozbou a znečisťovateľom životného prostredia. Človek svojou činnosťou vytvára ďalšie a ďalšie zdroje hluku. Medzi základné zdroje hluku patria cestná doprava, železničná doprava, letecká doprava a priemysel.

Hluku z cestnej dopravy je vystavená celodenne približne tretina obyvateľov ČR a viac ako 80% obyvateľov mestských aglomerácií. Pritom 2,5% obyvateľov ČR je vystavovaných hlukovou záťažou nad hraničnou hodnotou cez deň a až 3% obyvateľov v noci (pre rok 2012).⁶ Podľa WHO (Svetovej zdravotníckej organizácie) je 40% populácie krajín EÚ vystavených hluku z cestnej premávky na úrovni presahujúcej 55 Db(A), 20% je vystavených hluku presahujúcemu 65 Db(A) počas dňa a viac ako 30% ľudí je vystavených hluku presahujúcemu 55 Db(A) počas noci. WHO pri tom odporúča pre kvalitný spánok hluk menší než 30 Db(A) počas noci.⁷

⁴ LIBERKO, Miloš. *Hluk v prostředí. Problematika a řešení* [online]. ceskyfocalpoint.cz, 18. januára 2004 [cit. 13. januára 2018]. Dostupné na <http://www.ceskyfocalpoint.cz/wp-content/uploads/2015/12/pupr_hluk_text.pdf>.

⁵ Imisné hygienické limity môžeme nájsť v nařízení vlády č. 272/2011 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací.

⁶ MERTL, Jan a kol. *Zpráva o životním prostředí České republiky 2016* [online]. cenia.cz, 28. novembra 2017 [cit. 25. januára 2018]. Dostupné na <http://www1.cenia.cz/www/sites/default/files/ZOZP_2016.pdf>.

⁷ Informácie sú čerpané zo stránky WHO. Dostupné na: <<http://www.euro.who.int/en/health-topics/environment-and-health/noise/data-and-statistics>>

Ľudia sú vystavovaní hluku v práci aj v domácnosti bez možnosti pred ním uniknúť. Hluk pritom spôsobuje množstvo zdravotných problémov a celkovo ovplyvňuje kvalitu života človeka. Zdravotné problémy spôsobené hlukom môžeme rozdeliť na problémy sluchu a na iné zdravotné problémy. Pôsobením hluku môže dôjsť k čiastočnému poškodeniu sluchu, ale aj k jeho úplnej strate. K strate sluchu môže dôjsť jeho jednorazovým vystavením silnému impulzívnemu hluku, ale k hluchote môže dôjsť aj postupne dlhodobým pôsobením hluku nižšej hodnoty. Pokiaľ dôjde k takémuto poškodeniu, či strate sluchu, človek stráca prirodzenú schopnosť komunikovať, čo má veľký dopad na jeho sociálny život. Ďalšími následkami straty a poškodenia sluchu sú aj zníženie poznávacej schopnosti a zníženie pozornosti. Nediagnostikovaná hluchota často prispieva k vzniku nehôd, pričom úmrtnosť v dôsledku týchto nehôd stúpla za posledných 20 rokov o 10-20%.⁸

Medzi iné zdravotné problémy spôsobené hlukom patria poruchy vnímania, poruchy spánku a kardiovaskulárne ochorenia (vysoký krvný tlak, ischemická choroba srdca, mŕtvica). Hluk tiež spôsobuje nepokoj, stres, mrzutosť a podráždenie osôb. Podľa WHO obyvatelia západnej Európy (približne 340 miliónov ľudí) stratia ročne milión zdravých rokov života z dôvodu hluku v životnom prostredí.⁹

⁸ BASNER, Mathias a kol. *Auditory and non-auditory effects of noise on health* [online]. ncbi.nlm.nih.gov, 20. novembra 2014 [cit. 5. januára 2018]. Dostupné na <<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3988259/>>.

⁹ Tamtiež.

2. Právna ochrana pred hlukom

Právnu ochranu pred hlukom a jeho nepriaznivými dôsledkami môžeme nájsť v práve Európskej únie aj na úrovni štátnej právnej úpravy. V tejto kapitole túto právnu úpravu priblížim a načrtnem niektoré problémy, ktoré sú s ňou spojené.

2.1. Ochrana pred hlukom v rámci práva EÚ

Najvýznamnejšími právnymi predpismi v rámci práva Európskej únie v oblasti ochrany pred hlukom sú predovšetkým smernica Európskeho parlamentu a Rady 2002/49/ES¹⁰, o hodnotení a znižovaní hluku vo vonkajšom prostredí, smernica Európskeho parlamentu a Rady 2000/14/ES¹¹ o zblížovaní právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa vydávania hluku zariadeniami vo vonkajšom priestore, smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/10/ES¹² o minimálnych zdravotných a bezpečnostných požiadavkách pre ochranu pracovníkov pred hlukom.

Ochrana pred hlukom v rámci EÚ je tradičnou oblasťou, ktorá bola zaradená už do druhého a štvrtého environmentálneho akčného programu EÚ. Prvým významným dokumentom v oblasti ochrany pred hlukom bola Zelená kniha z roku 1996 „*Budúca politika ochrany pred hlukom*“. Následne vzniklo množstvo smerníc, ktoré sa zaoberali problematikou hluku, tie boli neskôr zjednotené smernicou EP a Rady 2000/14/ES.¹³ Významnou smernicou je práve smernica EP a Rady 2002/49/ES, ktorá bola do právneho poriadku ČR implementovaná novelou zákona o ochrane verejného zdravia a zákona o integrovaných prevenciách¹⁴ a vyhláškou o hlukovom mapovaní¹⁵.

¹⁰ Smernica 2002/49/EC Európskeho parlamentu a Rady z 25. júna 2002, ktorá sa týka posudzovania a riadenia environmentálneho hluku

¹¹ Smernica 2000/14/ES Európskeho parlamentu a Rady z 8. mája 2000 týkajúca sa aproximácie právnych predpisov členských štátov vzhľadom na emisiu hluku v prostredí pochádzajúcu zo zariadení používaných vo voľnom priestranstve

¹² Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/10/ES zo 6. februára 2003 o minimálnych zdravotných a bezpečnostných požiadavkách, pokiaľ ide o vystavenie pracovníkov rizikám vyplývajúcim z fyzikálnych faktorov (hluk)

¹³ CEPEK, Branislav a kol. *Environmentálne právo. Všeobecná a osobitná časť*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. s. 403-404.

¹⁴ Zákon č. 76/2002 Sb., o integrovaných prevenciách a o omezovaní znečistenia, o integrovanom registri znečisťovania a o zmene niektorých zákonov (zákon o integrovaných prevenciách)

¹⁵ Vyhláška č. 523/2006 Sb., ktorou sa stanovujú mezní hodnoty hlukových ukazateľov, jejich výpočet, základní požadavky na obsah strategických hlukových map a akčních plánů a podmínky účasti veřejnosti na jejich přípravě (vyhláška o hlukovom mapovaní)

2.2. Ochrana pred hlukom v ČR

2.2.1. Ochrana pred hlukom a ústavne zaručené práva

Základ právnej ochrany životného prostredia môžeme nájsť už v preambule Ústavy Českej republiky ako záväzok spoločne strážiť a rozvíjať zdedené prírodné a kultúrne, hmotné a duchovné bohatstvo. Ďalej môžeme v Ústave ČR nájsť aj článok 7: „*Stát dbá o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství.*“ Zakotvením týchto princípov do základného zákona štátu vzniká predovšetkým morálna a politická zodpovednosť štátu tieto princípy chrániť a naplňovať.¹⁶

Z hľadiska ochrany pred hlukom zakotvuje významné práva Listina základných práv a slobôd (ďalej len ako „LZPS“), ktorá je súčasťou ústavného poriadku ČR.¹⁷ Pôjde hlavne o čl. 6 LZPS, teda právo na život, ďalej o čl. 31, teda právo na ochranu zdravia, čl. 35, ktorý priamo stanovuje právo na priaznivé životné prostredie. Právo na život, právo na ochranu zdravia a právo na priaznivé životné prostredie spolu veľmi úzko súvisia, keďže človek potrebuje pre svoj život a zdravie priaznivé životné prostredie.

Čl. 35 LZPS okrem práva na priaznivé životné prostredie stanovuje aj právo na včasné a úplné informácie o stave životného prostredia a vo svojom treťom odstavci stanovuje povinnosť neohrozovať a nepoškodzovať životné prostredie pri výkone svojich práv nad mieru stanovenú zákonom.

Čl. 1 LZPS o základných právach a slobodách stanovuje, že sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremľateľné a nezrušiteľné. Pokiaľ nejde o absolútne práva, tak aj základné práva a slobody môžu byť obmedzené, dôležité však je, že len v prípadoch kedy to dovoľuje LZPS a len na základe zákona. Pri obmedzovaní sa tiež musí dbať na šetrenie ich podstaty a zmyslu a k zákonným obmedzeniam musí dochádzať za rovnakých podmienok vo všetkých prípadoch.¹⁸ Na základe čl. 41 LZPS je možné sa práv stanovených v článku 35 LZPS domáhať len na základe vykonávacích zákonov.

Pojem priaznivé životné prostredie sa vykladá ako určitý všeobecný stav prostredia v určitom priestore, v ktorom sú pre každého vytvorené objektívne rovnaké podmienky existencie, pokiaľ spĺňajú prípustné limity poškodenia či ohrozenia životného prostredia.¹⁹ To,

¹⁶ DUDOVÁ, Jana. *Právní aspekty ochrany veřejného zdraví před environmentálním hlukem*. 1. vydanie. Brno: Masarykova univerzita, 2013. s. 67.

¹⁷ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, čl. 3.

¹⁸ Čl. 4 Listiny základných práv a slobôd

¹⁹ DAMOHORSKÝ: *Právo životního prostředí*, s. 48.

kedy sa životné prostredie považuje za priaznivé, konkretizujú jednotlivé zákony týkajúce sa životného prostredia. Bude to predovšetkým zákon o ochrane verejného zdravia a vykonávacie nařízení vlády č. 272/2011 Sb., o ochrane zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací (ďalej len „nařízení vlády č. 272/2011 Sb.“) , ktoré stanovujú do akej miery je ešte hluk prípustný. Jednotlivci potom majú nárok sa domáhať takto zákonom stanoveného priaznivého životného prostredia.

Posledný odstavec čl. 35 LZPS stanovuje povinnosť neohrozovať a nepoškodzovať životné prostredie pri výkone svojich práv nad mieru stanovenú zákonom. Aj v tomto prípade platí, že rozhodný pre uplatnenie tejto povinnosti je zákon a limity v ňom stanovené. Znamená to, že každý môže pri výkone svojich práv produkovať určitý hluk, nikdy však nie väčší ako stanoví zákon.

Toto ustanovenie súvisí s právom na vlastníctvo podľa čl. 11 LZPS. Právo vykonávať vlastnícke právo a právo na životné prostredie sa často môžu dostať do kolízie, avšak LZPS tento stret rieši tak, že uprednostňuje ochranu priaznivého životného prostredia, tak ako je vymedzené v zákonnej úprave. Každý má totižto právo vlastníť majetok a vykonávať všetky práva s tým súvisiace, nikto však nesmie pri výkone tohto vlastníckeho práva poškodzovať ľudské zdravie, prírodu a životné prostredie nad mieru stanovenú zákonom. LZPS dovoľuje toto obmedzenie vlastníckeho práva v prospech životného prostredia z dôvodu, že ochrana životného prostredia je verejným záujmom.²⁰ Na druhej strane je toto obmedzenie vždy možné len na základe zákona a v rozsahu, ktorý zákon stanovuje, keďže do výkonu vlastníckeho práva by malo byť zasahované len v nevyhnutných prípadoch.

2.2.2. Zákony upravujúce ochranu pred hlukom

Úpravu ochrany pred hlukom môžeme nájsť vo viacerých právnych predpisoch. V tejto práci sa budem zaoberať aj verejnoprávnou ochranou aj súkromnoprávnou ochranou pred hlukom.

Základom je už spomínaný zákon č. 258/2000 Sb., o ochrane verejného zdravia a o zmene niektorých souvisejících zákonů. Ďalším je zákon č. 76/2002 Sb. o integrované prevenci a o omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů. Ďalšími zdrojmi ochrany pred hlukom sú nařízení vlády č. 272/2011 Sb., o ochrane zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací ako vykonávací predpis k zákonu o ochrane veřejného zdravia, potom vyhláška č. 523/2006 Sb., kterou se stanoví mezní hodnoty hlukových ukazatelů,

²⁰ DAMOHORSKÝ: *Právo životního prostředí*, s. 57.

jejich výpočet, základní požadavky na obsah strategických hlukových map a akčních plánů a podmínky účasti veřejnosti na jejich přípravě (dále jen „vyhláška o hlukovém mapování“) a s tím související vyhláška č. 561/2006 Sb., o stanovení seznamu aglomerací pro účely hodnocení a snižování hluku.

Z dalších zákonů, které úzko souvisejí s ochranou před hlukem, uvádíme např.: zákon č. 13/1997 Sb. o pozemních komunikacích, zákon č. 266/1994 Sb., o drahách, zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání.²¹

Právo na ochranu před hlukem je zároveň subjektivním právem, kterého se může každý na základě těchto právních předpisů domáhat.

2.3. Zákon o ochraně veřejného zdraví a hluk

Ako už bolo uvedené vyššie, právo na priaznivé životné prostredie, ale aj právo na ochranu zdravia, sú práva, ktorých sa nie je možné domáhať priamo prostredníctvom ich zakotvenia v LZPS. Priamu ochranu stanovujú až jednotlivé vykonávacie predpisy a jedným z najhlavnejších je v danom prípade práve zákon o ochraně veřejného zdraví.

Zákon o ochraně veřejného zdraví upravuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob při ochraně a podpoře veřejného zdraví.²² Upravuje teda aj ochranu pred hlukom ako znečisťovateľom životného prostredia a jeho dopadmi na zdravie ľudí. Hlukom sa zaoberá v ustanoveniach § 30 až 34, kde stanovuje základné práva a povinnosti prevádzkovateľov zdrojov hluku. Hlukom, ako už bolo uvedené vyššie, je zvuk, ktorý môže byť škodlivý pre zdravie a ktorého imisný limit stanovuje zvláštny predpis, a to nařízení vlády č. 272/2011 Sb. Týmto prevádzkovateľmi sú osoby, ktoré používajú alebo prevádzkujú stroje a zariadenia, ktoré sú zdrojmi hluku, ďalej to môžu byť prevádzkovatelia letísk, správcovia alebo vlastníci pozemných komunikácií, prevádzkovatelia či vlastníci železníc a ďalší.²³

²¹ Okrem toho sa pri ochrane pred hlukom uplatnia aj všeobecné právne predpisy ako napríklad zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

²² § 1 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů

²³ Ďalej podľa § 30 odst.1: „...osoba, která je pořadatelem veřejné produkce hudby a nelze-li pořadatele zjistit, pak osoba, která k pořádání veřejné produkce hudby poskytla stavbu, jiné zařízení nebo pozemek a dále provozovatel provozovny a dalších objektů, jejichž provozem vzniká hluk.“

Základnou povinnosťou týchto prevádzkovateľov je urobiť technické, organizačné či iné opatrenia k tomu, aby hluk neprekračoval limity stanovené vykonávacím predpisom pre chránený vonkajší priestor, chránené vnútorné a vonkajšie priestory stavieb.

Chránenými vonkajšími priestormi sú podľa § 30 ods. 3 nezastavané pozemky, ktoré sú užívané k rekreácii, kúpeľnej liečebne rehabilitačnej starostlivosti a výuke, s výnimkou lesných a poľnohospodárskych pozemkov a vonkajších pracovísk. Za rekreáciu sa považuje aj užívanie pozemku na základe vlastníckeho, nájomného alebo podnájomného práva súvisiaceho s vlastníctvom bytového alebo rodinného domu, nájmom alebo podnájmom bytu v nich.

Chráneným vonkajším priestorom stavieb je priestor do vzdialenosti 2m pred časťou ich obvodového plášťa, významný z hľadiska prenikania hluku z vonku do chráneného vnútorného priestoru bytových domov, rodinných domov, stavieb pre predškolskú a školskú výchovu a vzdelávanie, stavieb pre zdravotné a sociálne účely, ako aj funkčne obdobných stavieb. Chráneným vnútorným priestorom stavieb sú potom priestory ako pobytové miestnosti v stavbách zariadení pre výchovu a vzdelávanie, pre zdravotné a sociálne účely a vo funkčne obdobných stavbách a obytné miestnosti vo všetkých stavbách. Konkrétne hygienické limity hluku pre tieto priestory pre dennú a nočnú dobu²⁴ nájdeme v ustanoveniach § 11 až 12 spomínaného nařízení vlády č. 272/2011 Sb.

Zákon o ochrane veřejného zdraví stanovuje aj zvláštne povinnosti orgánom verejnej správy súvisiace s oblasťou hodnotenia a znižovania hluku z hľadiska dlhodobého priemerného hlukového zaťaženia životného prostredia. Základnými povinnosťami sú predovšetkým povinnosti Ministerstva zdravotníctva vytvárať strategické hlukové mapy, ktorých súčasťou sú medzné hodnoty hlukových ukazovateľov²⁵, aktualizovať ich každých 5 rokov a sprístupňovať tieto mapy verejnosti a vytvárať súhrn akčných plánov²⁶.

Ďalšie povinnosti zákon ukladá Ministerstvu dopravy, ktoré predkladá Ministerstvu zdravotníctva údaje z oblasti dopravy pre tvorbu strategických hlukových máp a vytvára akčné plány v oblasti dopravy. Ministerstvo pre miestny rozvoj má povinnosť upraviť vyhláškou

²⁴ Nočnou dobou sa podľa § 34 ods. 2 zákona o ochrane veřejného zdraví rozumie doba medzi 22:00 a 6:00.

²⁵ Medznou hodnotou hlukových ukazovateľov sa rozumie hodnota hlukových ukazovateľov, pri ktorej prekročení dochádza ku škodlivému zaťaženiu životného prostredia, ku ktorého odstráneniu alebo zníženiu sú vypracovávané akčné plány. Viac vid' vo vyhláške č. 523/2006 Sb., ktorou sa stanoví mezní hodnoty hlukových ukazovateľov, jejich výpočet, základní požadavky na obsah strategických hlukových map a akčních plánů a podmínky účasti veřejnosti na jejich přípravě (vyhláška o hlukovém mapování).

²⁶ MZ koordinuje vytváranie akčných plánov a vytvára ich súhrn na základ akčných plánov vytvorených krajskými úradmi a MD. Súčasťou akčných plánov sú aj tiché oblasti vo voľnej krajine a tiché oblasti v aglomerácii.

zoznam aglomerácii pre účely hlukových máp.²⁷ Ministerstvo životného prostredia upravuje vyhláškou tiché oblasti vo voľnej krajine.²⁸ Krajské úrady tiež poskytujú Ministerstvu zdravotníctva údaje pre vytváranie hlukových máp a vytvárajú akčné plány, ktorých súčasťou je vymedzenie tichých oblastí v aglomerácii²⁹. Význam týchto hlukových máp je teda predovšetkým vo vytváraní akčných plánov, ktoré majú odstrániť škodlivé zaťaženie životného prostredia.

2.3.1. Porušenie povinností

Pokiaľ prevádzkovateľ hluku neplní povinnosti stanovené zákonom o ochrane verejného zdravia, dopúšťa sa priestupkov stanovených § 92g tohto zákona. Prevádzkovateľ sa dopustí priestupku pokiaľ nezaistí, aby nebol prekročený hygienický hlukový limit, pokiaľ prevádzkuje zdroj hluku napriek tomu, že orgán ochrany verejného zdravia nariadil pozastavenie prevádzky alebo používania zdroja hluku z dôvodu ochrany verejného zdravia.³⁰ Špeciálnych priestupkov sa potom ešte môže dopustiť prevádzkovateľ letiska. Za tieto priestupky môže orgán ochrany verejného zdravia udeliť prevádzkovateľovi zdroja hluku pokutu až do výšky 3 000 000 Kč. Orgánmi ochrany verejného zdravia, ktoré vykonávajú kontrolu dodržiavania hlukových limitov sú krajské hygienické stanice (KHS).

Podkladom pre sankcionovanie bude takmer vždy výsledok merania hluku, tak aby bolo dostatočne preukázané, že došlo k prekročeniu hlukového limitu. Proces merania hluku je pritom odborne aj finančne náročný proces. Spôsob merania a hodnotenia hluku upravujú ustanovenia § 20 a 21 nařízení vlády č. 272/2011 Sb. Kto meranie vykoná a zaplatí záleží na uvážení KHS. Prvou možnosťou je, že meranie hluku vykoná KHS a to na vlastné náklady na základe podnetu osoby. Druhou možnosťou je, že osoba, ktorá požiadala o hodnotenie zdravotných rizík, je povinná za a) poskytnúť potrebné podklady pre toto hodnotenie alebo za

²⁷ Aglomeráciou sa pri tom rozumie urbanizované územie mestského charakteru s viac ako 100 000 trvalo bývajúcimi obyvateľmi, tvorené jednou alebo viac obcami s intenzívnymi ekonomickými, sociálnymi a územno-technickými väzbami. Stanovené sú vo vyhláške č. 561/2006 Sb., o stanovení seznamu aglomerácií pro účely hodnocení a snižování hluku.

²⁸ Tichou oblasťou vo voľnej krajine sa rozumie oblasť, ktorá nie je rušená hlukom z dopravy, priemyslu alebo rekreačných aktivít.

²⁹ Tichou oblasťou v aglomerácii sa rozumie oblasť, ktorá nie je vystavená hluku väčšiemu, než je medzná hodnota hlukového ukazateľa alebo než je najväčšia prípustná hodnota hygienického limitu hluku stanoveného podľa § 34 zákona o ochrane verejného zdravia.

³⁰ § 84 ods. 1 písm. m) zákona č. 258/2000 Sb., o ochrane verejného zdravia a o zmene niektorých súvisiacich zákonov

b) uhradiť cenu zaobstarania týchto podkladov orgánmi ochrany verejného zdravia.³¹ Tiež je možné sa obrátiť na autorizované súkromné laboratórium.³²

2.4. Hlukové výnimky

Zákon o ochrane verejného zdravia stanovuje povinnosť prevádzkovateľov zdrojov hluku dodržiavať hygienické hlukové limity. Na druhej strane však stanovuje aj výnimku z tohto režimu. Táto výnimka je upravená v ustanovení § 31 zákona o ochrane verejného zdravia a spočíva v tom, že pokiaľ prevádzkovateľ zdroja hluku z vážnych dôvodov nedokáže dodržiavať stanovené limity, môže mu orgán ochrany verejného zdravia pri splnení stanovených podmienok udeliť výnimku. Výnimka bude udelená len v prípade ak prevádzkovateľ preukáže, že hluk bude obmedzený na rozumne dosiahnuteľnú mieru. Rozumne dosiahnuteľnou mierou sa rozumie pomer medzi nákladmi na protihlukové opatrenia a ich prínosom ku zníženiu hlukovej záťaže fyzických osôb, ktorý je stanovený aj s ohľadom na počet fyzických osôb exponovaných nadlimitnému hluku.

Výnimka sa vydáva vždy na návrh prevádzkovateľa, v prípade ak preukáže už vyššie spomínané podmienky a teda vážne dôvody prečo hlukové limity nemôže splniť a ak preukáže, že hluk bude obmedzený na rozumne dosiahnuteľnú mieru. Z dikcie zákona vyplýva, že ak prevádzkovateľ splnenie týchto podmienok preukáže a unesie svoje dôkazné bremeno, KHS mu hlukovú výnimku udeliť musí. KHS v tomto prípade nedisponujú s možnosťou, na základe správneho uváženia, výnimku neudelieť. Výnimku však KHS môže vydať vždy len na časovo obmedzenú dobu. KHS môže tiež výnimku odňať pokiaľ nie sú dodržiavané podmienky, za ktorých bola udelená.³³

Na konanie o udelení výnimky sa použije zákon č. 500/2004 Sb., správny rád, pokiaľ zákon o ochrane verejného zdravia neustanoví inak.³⁴ Špeciálnu úpravu môžeme nájsť v § 94 ods. 2 zákona o ochrane verejného zdravia, kde zákon stanovuje, že účastníkom konania o udelení výnimky je len žiadateľ, teda prevádzkovateľ zdroja hluku. Druhým prípadom špeciálnej úpravy je § 99, ktorý hovorí, že rozhodnutie o povolení výnimky je možné viazať na podmienky (napr. stanovenie konkrétnych protihlukových opatrení, priebežné poskytovanie

³¹ Ide o postup podľa § 97 ods. 3 zákona o ochrane verejného zdravia.

³² ČERNÝ, Pavel, DOUCHA, Pavel. Aktuální otázky ochrany před hlukem z dopravy. *Právní rozhledy*, 2007, roč. 15, č. 17, s. 629.

³³ KRÝSOVÁ, Zdena. In KRÝSA, Ivo, KRÝSOVÁ, Zdena (ed). *Zákon o ochrane verejného zdravia. Komentář*. 1. vydanie. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 90 (§ 31).

³⁴ § 1 ods. 2 správneho rádu

informácii o realizácii protihlukových opatrení, časový harmonogram plnenia protihlukových opatrení³⁵).

Výnimka sa udeľuje vždy na dobu určitú. Voči rozhodnutiu sa môže prevádzkovateľ ako jediný účastník odvolať podľa ustanovenia § 81 až § 93 správneho řádu. O odvolaní rozhoduje Ministerstvo zdravotníctva ako nadriadený orgán KHS. Voči rozhodnutiu ministerstva sa môže prevádzkovateľ brániť žalobou proti rozhodnutiu správneho orgánu v správnom súdnictve podľa ustanovení § 65-78 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (ďalej len „SŘS“).

³⁵ BERNARD, Michal, DOUCHA, Pavel, PLACHÝ, Robert. *Analýza hlukových výjimek* [online]. hluk.eps.cz, 10. júla 2008 [cit. 2. februára 2018]. Dostupné na <http://hluk.eps.cz/files/Analyza-hlukovych-vyjimek_EPS.pdf>.

3. Dopad hlukových výnimiek v praxi – prípad Arcelor Mittal

V práci ďalej podrobne rozoberiem prípad, na ktorom môžeme vidieť dôsledky právnej úpravy hlukových výnimiek. Ide o prípad žalobcu – pána, ktorý je spolu s jeho rodinou, vystavovaný nadlimitnému hluku. Hluk, ktorému je vystavovaný, pochádza z hutného oceliarskeho komplexu spoločnosti Arcelor Mittal.

3.1. Skutkový stav

Hlukom obťažovaný pán O. Ch. vo veci podal žalobu na civilný súd podľa vtedy platného ustanovenia § 127 ods. 1 zákona č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník. Toto ustanovenie upravuje súkromnoprávnu možnosť brániť sa proti tzv. imisiám – teda aj hluku. K podrobnostiam súkromnoprávnej úpravy a jej vzťahu k verejnoprávnej úprave hlukových výnimiek sa ešte v tejto práci vrátim.

Svoju žalobu pán O. Ch. odôvodnil nasledovnými skutočnosťami. Dom, v ktorom žalobca žil a bol obťažovaný nadlimitným hlukom je vo vlastníctve jeho rodiny už od roku 1937, vtedy ešte ako hospodárska budova. V rokoch 1949-1951 bol zrekonštruovaný na obytný dom. Od vtedy slúžil žalobcovej rodine na bývanie. Žalobca bol hlukom z hutného oceliarskeho komplexu, ktorý je vzdialený od jeho domu asi 2 km vzdušnou čiarou, rušený dlhodobo, situácia sa však zhoršila v 2002, kedy došlo k zmene majiteľa a výroba sa rozšírila. Žalobca ďalej v žalobe uviedol, že k obťažovaniu nadmerným hlukom dochádza asi štyrikrát do mesiaca. Vo veci rozhodoval ako príslušný súd Okresní soud v Ostravě.

3.2. Prehľad súkromnoprávnej úpravy ochrany pred hlukom

Občanský zákoník z roku 1964 upravoval niekoľko súkromnoprávnych prostriedkov ochrany pred hlukom. Medzi základné považujeme žalobu na ochranu osobnosti podľa § 11 a násl., žalobu susedskú podľa § 127 ods. 1 a povinnosť odvrátenia hroziacej škody podľa § 417 ods. 1. Okrem týchto prostriedkov stanovoval starý občanský zákoník aj preventívny prostriedok a to prostredníctvom všeobecnej povinnosti počínať si tak, aby nedochádzalo ku škodám na zdraví, na majetku, na prírode a na životnom prostredí (§ 415) a v § 417 ods. 2 upravoval prevenčnú žalobu.

V súvislosti s prípadom pána O. Ch. vs. Arcelor Mittal Ostrava, je významná susedská žaloba podľa § 127 starého OZ. Ďalej v práci predstavím, v čom spočíva a aký je jej vzťah k hlukovým výnimkám.

Podľa § 127 ods. 1 starého OZ sa musí vlastník veci zdržať všetkého, čím by nad mieru primeranú pomerom obťažoval iného, alebo čím by vážne ohrozoval výkon jeho práv. Zákon následne uvádza čoho predovšetkým sa má vlastník veci zdržať, tzv. imisie.³⁶ V rámci demonštratívneho výpočtu uvádza aj to, že nesmie nad mieru primeranú pomerom obťažovať susedov hlukom.

Osoba, ktorá je takto vlastníkom veci obťažovaná, môže voči vlastníkovi veci podať žalobu. To znamená, že ktokoľvek, kto je vystavovaný hluku, môže podať žalobu bez ohľadu na to, či je vlastníkom nehnuteľnosti, ktorá je zasiahnutá hlukom, či je jej nájomcom alebo úplne inou osobou užívajúcou nehnuteľnosť na základe iného práva. Významné z pohľadu susedskej žaloby je to, že je hlukom osoba v skutočnosti obťažovaná. Typickým žalobcom však bude vo väčšine prípadov vlastník nehnuteľnosti.

Žalovaným je vždy ten, kto výkonom vlastníckeho práva k veci obťažuje okolie hlukom. Žalovaný teda môže byť sused, ktorý ruší ostatných hlasnou hudbou, či vlastník dielne, v ktorej pri práci vzniká hluk.³⁷ Donedávna boli za pasívne legitimovaných považovaní aj vlastníci komunikácie, teda v prípade miestnych komunikácií to bola vždy obec. K opačnému názoru však dospel Ústavní soud v jeho náleze sp. zn. I. ÚS 451/11 zo dňa 11. januára 2012³⁸.

Ústavní soud rozhodoval vo veci hlavného mesta Prahy ako sťažovateľa. Mesto Praha nesúhlasilo s rozsudkom Nejvyššího soudu sp. zn. 22Cdo 3281/2008³⁹, že sa musí zdržať hluku vznikajúceho z prevádzkovania cestnej komunikácie. Žalobcami boli spoločenstvá vlastníkov jednotiek, ktorých hluk z miestnej komunikácie obťažoval.

Ústavní soud v tejto sťažnosti vyhovel s nasledujúcim odôvodnením: *„Pro danou věc je právně významné, že obec jakožto vlastník místní komunikace je povinna strpět obecné užívání této komunikace bez možnosti regulovat provoz na ní. Takové oprávnění náleží, s výjimkami, příslušnému silničnímu správnímu úřadu; s vlastníkem pozemní komunikace je žádost o uzavírku pouze projednána. Je tedy zjevné, že obec, jakkoli je vlastníkem pozemní komunikace, není až na výjimky oprávněna provoz na ní jakkoliv regulovat, a ovlivnit tak negativní důsledky,*

³⁶ „Proto zejména nesmí ohrozit sousedovu stavbu nebo pozemek úpravami pozemku nebo úpravami stavby na něm zřízené bez toho, že by učinil dostatečné opatření na upevnění stavby nebo pozemku, nesmí nad míru přiměřenou poměrům obtěžovat sousedy hlukem, prachem, popílkem, kouřem, plyny, parami, pachy, pevnými a tekutými odpady, světlem, stíněním a vibracemi, nesmí nechat chovaná zvířata vnikat na sousedící pozemek a nešetrně, popřípadě v nevhodné roční době odstraňovat ze své půdy kořeny stromu nebo odstraňovat větve stromu přesahující na jeho pozemek.“

³⁷ BERNARD, Michal. Soukromoprávní prostředky ochrany před hlukem. *Právní rozhledy*, 2008, roč. 16, č. 5, s. 168.

³⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 11. ledna 2012, sp. zn. I. ÚS 451/11

³⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. listopadu 2010, sp. zn. 22Cdo 3281/2008

ktejé provoz na komunikaci způsobuje (mimo jiné též hlukové imise). Vzhledem k tomu, že obec nevyvíjí a ze zákona nemůže vyvíjet žádnou činnost, kterou lze ovlivnit provoz na pozemní komunikaci, je pojmově vyloučeno, aby jí byla uložena povinnost zdržet se rušení hlukem pocházejícím z provozu na pozemní komunikaci.“

K tomuto pomerne prekvapivému rozhodnutiu, ktoré sa líši od súdnej rozhodovacej praxe treba ďalej poznamenať, že hlavnému mestu Praha bola ako prevádzkovateľovi zdroju hluku udelená hluková výnimka. Hlavné mesto Praha je teda ako vlastník komunikácie prevádzkovateľom zdroja hluku, ktorému bola udelená hluková výnimka, zároveň však podľa názoru Ústavního soudu nemôže byť zodpovedný za hluk spôsobený prevádzkovaním komunikácie. Ústavní soud tak obmedzil súkromnoprávny prístup k ochrane pred hlukom, čo v prípade nedokonalaj verejnoprávnej úpravy môže úplne zamedziť možnosť brániť sa pred hlukom.⁴⁰

Domáhať sa ochrany pred imisiami bolo možné podľa starého občanského zákoníka v dvoch prípadoch. Za prvé, v prípade, že imisie obťažujú vlastníka susedného pozemku nad mieru primeranú pomerom alebo za druhé, ak dochádza k vážnemu ohrozeniu výkonu práv vlastníka. To znamená, že rušenie hlukom ako také nie je dôvodom na susedskú žalobu, ale musí byť splnená ďalšia podmienka.

3.2.1. Obťažovanie hlukom nad mieru primeranú pomerom

Aby súd mohol určiť, že sa žalovaný musí zdržať rušenia hlukom, musí súd posudzovať, či je miera hluku naozaj obťažujúca. Súd musí brať do úvahy objektívne okolnosti, ale zároveň posudzovať aj konkrétne špecifiká prípadu v čase rozhodovania.⁴¹ Pre rozhodnutie súdu nikdy nestačí tvrdenie žalobcu, ktorý sa subjektívne cíti byť hlukom obťažovaný nad mieru primeranú pomerom. Súd by mal posudzovať nasledujúce konkrétne okolnosti prípadu: ako dlho hluk trvá, či sa opakuje alebo ide o jednorazový hluk, aká je frekvencia hluku, či je frekvencia rovnaká alebo sa mení, v akú dennú dobu je osoba hlukom obťažovaná, či je tento hluk pre danú oblasť typický, ako dlho je v danom prostredí hluk vytváraný.⁴²

Z judikatúry uvádzam napríklad rozsudok Najvyššieho súdu, ktorý kladie tiež dôraz na polohu pozemku a tiež dobu, počas ktorej hluk pôsobí: „*Při posuzování otázky, zda je rušení*

⁴⁰ DUDOVÁ, Jana. Několik poznámek k právní vynutitelnosti veřejného zájmu na ochranu zdraví před hlukem. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 21, s. 755-756.

⁴¹ SPÁČIL, Jiří a kol. *Sousedské práva*. 5. vydanie. Praha: Leges, 2010. s. 161.

⁴² BERNARD, Michal, DOUCHA Pavel. *Právní ochrana před hlukem*. Praha: Linde, 2008. s. 65, autor čerpal z rozsudku Najvyššieho súdu ČSR sp. zn. 3 CZ 4/87.

*možné považovat za překračující míru přiměřenou poměrům, přitom není rozhodující jen imisemi obtěžovaný pozemek, nýbrž jeho poloha ve vztahu k pozemku, ze kterého vychází rušení, jakož i poměry v bezprostřední blízkosti obou pozemků. Při posuzování otázky, zda jsou imise přiměřené poměrům, je také třeba zohlednit, že v průběhu doby rostoucí intenzita imisí může uvedenou míru zvýšit; vždy je třeba vycházet z míry přiměřené poměrům v okamžiku, kdy je posuzována.*⁴³

Z rozhodovacej praxe súdov vyplýva aj to, že súd vždy prihliada k pomerom miestnym a aj k pomerom druhovým: „Soud však musí vždy zjistit, jaká míra obtěžování nepřekračuje přiměřené poměry jak v daném typu lokalit, tak i v konkrétním místě; bude-li však obvyklá míra obtěžování hlukem v daném místě vyšší, než je míra obvyklá v jiných obdobných lokalitách (např. v obytných sídlištích), přičemž tato vyšší míra bude způsobena jednáním, pro které není území v takových lokalitách určeno (např. hlučné hudební produkce v obytné zástavě či v její blízkosti), bude pro posouzení věci rozhodující nižší míra obtěžování obvyklá v obdobných místech; místní zvyklosti v tomto případě nejsou rozhodující.

*Pokud by se totiž hranice mezi přípustným a nepřípustným obtěžováním měla určovat jen podle poměrů v daném místě a čase a ne podle poměrů, které jsou žádoucí a které by měly přetrvávat, nebylo by možné domáhat se úspěšně ochrany podle § 127 odst. 1 o. z. 1964 v případě, že i chování všech ostatních fyzických nebo právnických osob v místě je z hlediska tohoto ustanovení závadné. Z toho vyplývá, že soud rozhodující o návrhu na ochranu podle uvedeného ustanovení se nemůže omezit jen na konstatování, že namítaný zásah je v souladu se stavem v místě obvyklým, ale musí vždy zohlednit míru přiměřenou poměrům (které by měly být).*⁴⁴

Podľa môjho názoru, sú však pre posudzovanie miery primeranej pomerom rozhodné vždy konkrétne okolnosti daného prípadu a súdy by nemali odkazovať na stav v iných lokalitách. V každej konkrétnej lokalite sú totižto iné skutkové okolnosti a miera primeraná pomerom bude v každej lokalite závisieť práve na týchto konkrétnych skutkových okolnostiach.⁴⁵

⁴³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. března 2015, sp. zn. 22 Cdo 2270/2012

⁴⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. dubna 2006, sp. zn. 22 Cdo 223/2005

⁴⁵ TOMOSZKOVÁ, Veronika. Právo na příznivé životní prostředí jako nástroj ochrany před hlukem. In KOŠIČIAROVÁ, Soňa (ed). *Právo na životné prostredie a nástroje jeho presadzovania*. Trnava: Trnavská univerzita, Právnická fakulta, 2016, s. 248-249.

Súd teda musí podrobne zistiť pomery ktoré na danom mieste sú a potom rozhodnúť, či v danom prípade došlo k obťažovaniu nad mieru primeranú pomerom.⁴⁶ Pripomínam však, že konečné rozhodnutie o otázke, či ide o obťažovanie nad mieru primeranú pomerom, v konečnom dôsledku stojí predovšetkým na úvahe súdu. Preto by mal súd vždy klásť dôraz na riadne odôvodnenie svojho rozhodnutia.

V druhom prípade, ktorý stanovoval § 127 starého OZ, kedy dochádza k vážnemu ohrozeniu výkonu práv vlastníka, súd nemusí posudzovať, či je hluk nad mieru primeranú pomerom. Pokiaľ k takému ohrozeniu dochádza, súd vždy bez podrobného skúmania miestnych pomerov rozhodne o tom, že sa žalovaný musí zdržať obťažovania hlukom.

Keď sa vrátim späť k prípadu oceliarskeho komplexu Arcelor Mittal, je potrebné uviesť, že počas konania vo veci na prvom stupni, bola tejto spoločnosti krajskou hygienickou stanicou udelená hluková výnimka. Preto sa v ďalšej časti práce budem zaoberať vzťahom súkromnoprávnej úpravy a verejnoprávnej úpravy.

3.2.2. Vzťah súkromného a verejného práva pri ochrane pred hlukom

Všeobecne sa dá povedať, že aj keď sú súkromne a verejné právo považované za samostatné celky, v praxi sa často stretávame s ich prepájaním. Dôležitou otázkou je vzťah medzi mierou primeranou pomerom a hlukovými limitmi. Ako už bolo uvedené vyššie, či dochádza k obťažovaniu hlukom nad mieru primeranú pomerom, vždy skúma súd na základ objektívnych okolností, ale aj špecifik konkrétneho prípadu. Pokiaľ pôjde o hluk, ktorý neprekračuje hlukové limity podľa verejného práva, súd sa s tým v žiadnom prípade nemôže uspokojiť a rozhodnúť, že obťažovanie hlukom je primerané. Príkladom môžu byť hlavne rekreačné oblasti, kde hluk aj keď spĺňa verejnoprávne limity môže byť považovaný za obťažujúci nad mieru primeranú pomerom.⁴⁷

Na druhej strane môže nastať situácia, kedy hluk, ktorý žalobcu obťažuje, prekračuje hlukové limity. Keď sa vrátim späť k verejnoprávnej úprave – k zákonu o ochrane verejného zdravia, ten hluk definuje ako zvuk, ktorý môže byť škodlivý a jeho limity stanovuje nariadenie. Tieto limity sú stanovené ako hraničné hodnoty, pri ktorých ešte nedochádza k vystavovaniu človeka nepriaznivým vplyvom hluku. Limity slúžia na ochranu zdravia, ich prekračovanie znamená záťaž na zdravie človeka. Pokiaľ dôjde k prekročeniu hlukového limitu a človek je

⁴⁶ SPÁČIL: *Sousedské práva*, s. 162.

⁴⁷ BERNARD, DOUCHA: *Právní ochrana před hlukem*, s. 65.

teda vystavovaný hluku, ktorý má vplyv na jeho zdravie, môže byť tento hluk vôbec primeraný pomerom?

Dôležitým argumentom v prospech ochrany pred hlukom je skutočnosť, že ak verejnoprávny predpis stanoví povinnosť tieto hlukové limity dodržiavať, táto povinnosť by mala byť splnená. Ak niekto nedodržiava zákonom stanovenú povinnosť a vytvára hluk, ktorý limity prekračuje, nedá sa povedať, že by mohol byť primeraný pomerom. Dokonca je možné uvažovať o tom, že pri prekročení hlukových limitov bude dochádzať k vážnemu ohrozeniu výkonu práv vlastníka pozemku (právo vlastnícke, právo na ochranu bývania a priaznivých životných podmienok a ďalšie) a súd vôbec nebude musieť posudzovať, či je obťažovanie hlukom nad mieru primeranú pomerom.⁴⁸

Zvláštnym prípadom bude ešte situácia, kedy síce hluk prekračuje hlukové limity, ale KHS udelí prevádzkovateľovi zdroja hluku hlukovú výnimku.

Túto otázku riešil aj Okresní soud v Ostravě vo veci oceliarskeho komplexu Arcelor Mittal. Na základe dokazovania zistil, že v lokalite, kde má žalobca svoj rodinný dom, naozaj dochádza k prekračovaniu hlukových limitov. Súd skonštatoval, že sa jedná „o stav dlhodobý, setrvalý a nijak se v současné době výrazně měnící...“. Súd vychádzal z troch vykonaných meraní hluku. Jedno meranie si objednal žaloba ešte pred zahájením konania a predložil ho súdu ako listinný dôkaz, ďalšie boli vykonané počas konania vo forme znaleckého posudku a to na žiadosť súdu. Merania vo všetkých troch prípadoch vykonávali orgány k tomu príslušné.⁴⁹

Na základe všetkých troch meraní bolo preukázané, že hladina hluku, ktorá pochádza z prevádzky žalovaného prekračuje hlukové limity stanovené pre chránený vonkajší priestor domu žalobcu a to v nočných hodinách. Pri poslednom meraní súd dokonca zistil, že napriek tomu, že žalovaný tvrdil, že znížil výrobu a učinil niektoré opatrenia pre zníženie hluku, hluk prekročil hlukové limity až o 9,5 dB (najviac zo všetkých troch meraní). Vo veci bolo preukázané, že dochádza zo strany žalovaného k prekračovaniu zákonom stanovených limitov hluku a hluk ovplyvňuje užívanie nehnuteľnosti žalobcu, súd tak ďalej posudzoval, či je toto obťažovanie nad mieru primeranú pomerom.

Počas konania bolo preukázané, že žalovanému bola Krajskou hygienickou stanicou udelená hluková výnimka. Súd k tejto skutočnosti uviedol nasledovné: „Skutečnost, že žalovaný

⁴⁸ Tamtiež.

⁴⁹ Zdravotné ústavy v Ostrave a v Brne.

podal žádost o povolení překročení hyg. limitu hluku, pak jednoznačně svědčí o tom, že žalovaný si je vědom toho, že v souvislosti s jeho výrobou dochází k překračování stanovených limitů hladiny hluku a toto bylo důvodem podání žádosti.⁵⁰

Ďalej súd uviedol: „Ochrany proti obtěžování dle ust. § 127 OZ je možno se dovolat jen tehdy, jde-li o obtěžování nad míru přiměřenou poměrům, kdy každý je povinen snášet imise z obvyčejného, normálního užívání pozemku. Otázku, zda se jedná o podstatnou imisi je třeba posuzovat podle místních zvyklostí. Obecně platí, že opírá-li se napadený výkon vlastnického práva o úřední povolení a žalovaný nepřekročil meze tohoto povolení, je třeba považovat výkon vlastnického práva za oprávněný (R65/1972). Bude-li však obtěžování vycházet z činnosti, ke které bylo vydáno úřední povolení, nemusí to však znamenat vyloučení ochrany proti této činnosti podle § 127 OZ. Naopak platí, že v případě, že obtěžování překračuje meze stanovené správním předpisem, přesahuje zpravidla i míru přiměřenou poměrům.“⁵¹

Ďalej sa súd zaoberal tým, že rodinný dom žalobcu bol vo vlastníctve jeho rodiny ešte pred vybudovaním priemyselného areálu. Pôvodne išlo o nehnuteľnosť, ktorá neslúžila k bývaniu, ale v roku 1949 bola na rodinný dom prestavaná. V tomto období, v rokoch 1941-1951 bol budovaný aj priemyselný areál. Žalobca so svojou rodinnou dom užíva od 70. rokov. Súd k tomu uviedol, že žalobca si síce musel byť vedomí, že rodinný dom sa nachádza v blízkosti priemyselného areálu, ale nadobudol ho od najbližších rodinných príslušníkov, sám si túto lokalitu nezvolil. Zároveň žalobca požaduje, len aby sa žalovaný nedopúšťal prekračovania zákonom stanovených limitov, ktoré slúžia na ochranu zdravia.

K žalovanému súd uviedol, že priemyselná výroba, ktorú prevádzkuje je významná pre celý región, keďže pomáha jeho rozvoju a zamestnanosti. Zároveň však ide o súkromnoprávny subjekt, ktorý síce svoju činnosť vykonáva na základe verejnoprávnych povolení, ale za účelom dosahovania zisku pre seba. Sám žalovaný určuje v akom rozsahu a akými prostriedkami bude prevádzkovať svoju výrobu. Jeho povinnosťou je však dodržiavať povinnosti, ktoré mu vznikajú zo zákona a to aj dodržiavať hlukové limity.

Žalovanému síce bolo udelené povolenie k prekračovaniu hlukových limitov, ale okresný súd k tomu uviedol nasledovné: „Rozhodnutí o povolení překročení hladinu hluku je stanovení výjimky ze zákona č. 258/2000 Sb. a je závazné pouze pro účastníky uvedené v tomto rozhodnutí. Při stanovení této výjimky žalobce nebyl účastníkem tohoto správního řízení, neměl

⁵⁰ Rozsudek Okresního soudu v Ostravě ze dne 14. listopadu 2012, sp. zn. 33 C 343/2008

⁵¹ Tamtéž.

*žádnou možnost se k němu vyjádřit, přestože se účinky tohoto rozhodnutí bezprostředně dotýkají jeho i jeho nejbližší rodiny. Tato udělená výjimka má význam pouze pro příslušné správní orgány, které nemohou žalovaného po stanovenou dobu sankcionovat za překročení stanovených limitů, pokud tyto nepřekročí povolenou hodnotu. Toto rozhodnutí však nemá žádný vliv na právo žalobce domáhat se ochrany svého vlastnického práva proti imisím hluku.*⁵²

Tento názor okresného súdu nie je ojedinelý. Hlavnými argumentmi v prospech tvrdenia, že povolenie k prekročeniu hlukových limitov nemôže vylúčiť súkromnoprávnu ochranu pred hlukom sú predovšetkým skutočnosti, že osoby dotknuté hlukom nemajú možnosť účasti na tomto konaní a nenáleží im žiadny prostriedok, prostredníctvom ktorého by uplatňovali v tomto konaní svoje práva. Ďalším argumentom je aj to, že po tom ako toto povolenie vyprší (a to aj bez toho, aby boli vykonané protihlukové opatrenia, ktoré môže KHS po prevádzkovateľovi zdroja hluku požadovať) môže KHS udeliť toto povolenie opakovane a to niekoľkokrát bez obmedzenia.⁵³

Súd na základe vyššie uvedeného dospel k tomu, že žalobca bol obťažovaný hlukom nad mieru primeranú pomerom a rozhodol tak, že žalobca sa musí zdržať rušenia hlukom tak, aby miera hluku bola v súlade v hlukovými limitmi a stanovil mu na to jeden rok. Voči tomuto rozhodnutiu podal žalovaný odvolanie a Krajský soud v Ostravě rozhodnutie okresného súdu potvrdil.⁵⁴ Žalovaný sa bránil aj voči tomuto rozhodnutiu a vo veci podal dovolanie.

Najvyšší súd sa pri posudzovaní daného prípadu zaoberal predovšetkým práve vzťahom verejnoprávných hlukových limitov, hlukových výnimiek a súkromnoprávnej ochrany pred hlukom. Vo svojom rozsudku uviedol, že sa doteraz Najvyšší súd nikdy nezaoberal prípadom, kde by bola žalovanému udelená hluková výnimka (vždy sa zoberal len prípadmi, kedy boli porušované hlukové limity a súd posudzoval, či ide o obťažovanie nad mieru primeranú pomerom).

K danej otázke dospel k nasledujúcemu záveru: *„Důležitým vodítkem pro posouzení toho, zda jde o rušení přesahující míru přiměřenou poměrům (nyní viz i § 1013 odst. 1 občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. o. z.) je zjištění, že rušení přesahuje limity uvedené ve veřejnoprávních předpisech; jestliže však příslušný státní orgán udělí v rámci své pravomoci*

⁵² Tamtiež.

⁵³ BERNARD, DOUCHA: *Právní ochrana před hlukem*, s. 82.

⁵⁴ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 13. září 2013, sp. zn. 57 Co 223/2013

výjimku umožňující překročení těchto limitů, nejde z hlediska veřejného práva o nepovolený výkon vlastnického práva a samotná okolnost, že rušení přesahuje uvedené limity, nestačí pro vyslovení závěru, že jde o rušení nad míru přiměřenou poměrům. Jestliže žalobce podle zákona účastníkem řízení o udělení výjimky nebyl, nemůže to vyloučit důsledky povolené výjimky. Lze podotknout, že vzhledem k § 1 odst. 1 o. z., zdůrazňujícím relativní nezávislost práva soukromého a veřejného, je zdůrazněna jen pomocná role veřejnoprávních předpisů při posuzování toho, zda jde o imisi relevantní z hlediska soukromého práva.“⁵⁵

Dôležité je podotknúť, že medzičasom došlo k zmene právnej úpravy keďže sa od 01.01.2013 stal účinný nový občanský zákoník.⁵⁶ Na základe prechodného ustanovenia § 3028 ods. 2 súd vo veci ďalej rozhodoval podľa novej právnej úpravy. Preto považujeme za dôležité túto úpravu v krátkosti predstaviť.

3.2.3. Úprava imisií v NOZ

V prvom rade je potrebné podotknúť, že úprava v novom OZ sa nijako výrazne od starej úpravy nelíši. Ustanovenie § 1013 ods.1 NOZ hovorí: *„Vlastník se zdrží všeho, co působí, že odpad, voda, kouř, prach, plyn, pach, světlo, stín, hluk, otřesy a jiné podobné účinky (imise) vnikají na pozemek jiného vlastníka (souseda) v míře nepřiměřené místním poměrům a podstatně omezují obvyklé užívání pozemku; to platí i o vnikání zvířat. Zakazuje se přímo přivádět imise na pozemek jiného vlastníka bez ohledu na míru takových vlivů a na stupeň obtěžování souseda, ledaže se to opírá o zvláštní právní důvod.“*

Občanský zákoník teda rozlišuje imisie na nepriame, teda tie, ktoré vznikajú na pozemku suseda a prirodzene prechádzajú na pozemok obťažovaného (napríklad dym z komína vietor odfúkne na susedný pozemok). V tomto prípade sa vlastník môže domáhať negatívnou žalobou zdržania sa obťažovania len v prípade ak je obťažovanie v miere neprimeranej miestnym pomerom alebo ak podstatne obmedzuje obvyklé užívanie pozemku. Druhou kategóriou sú imisie priame, ktoré sú privádzané na pozemok suseda schválne (napríklad sused vykope trativod, ktorý ústí na pozemok obťažovaného). V tomto prípade sa vlastník musí zdržať privádzania imisií na susedov pozemok vždy bez ďalšieho.

V druhom odseku § 1013 zákon uvádza *„Jsou-li imise důsledkem provozu závodu nebo podobného zařízení, který byl úředně schválen, má soused právo jen na náhradu újmy v penězích, i když byla újma způsobena okolnostmi, k nimž se při úředním projednávání*

⁵⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. ledna 2015, sp. zn. 22 Cdo 636/2014

⁵⁶ Zákon č. 89/2012, občanský zákoník, v znení neskorších predpisov

nepřihlédlo. To neplatí, pokud se při provádění provozu překračuje rozsah, v jakém byl úředně schválen.“

Druhý odsek § 1013 NOZ je v z hľadiska predošlej úpravy novinkou, avšak toto ustanovenie vychádza z § 364a OZO⁵⁷, ktorý v Rakúsku platí dodnes. Ide o tzv. privilegované imisie.⁵⁸ Podstatou tohto ustanovenia je, že ak ide o prevádzku závodu alebo iného zariadenia, ktorý bol úradne schválený, imisie, ktoré sú týmto závodom spôsobované nebudú podliehať § 1013 ods. 1, obťažovaná osoba sa teda nebude môcť brániť negatívnou žalobou, ale bude mať len nárok na náhradu škody, ktorá mu tým bola spôsobená. Otázky, ktoré z tohto ustanovenia vyplývajú, sú predovšetkým: čo znamená úradne schválená prevádzka a ktoré imisie teda považujeme za privilegované? Odpovede na tieto otázky je možné nájsť predovšetkým v rakúskej judikatúre.

Definíciu pojmu závod je možné nájsť v § 502 NOZ, ide o *„organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti“*. Ustanovenie § 1013 ods. 2 však nehovorí len o závode, ale aj o „podobnom zariadení“, týmto zariadením bude *„súbor imania, ktorý z vôle vlastníka (ktorý nemusí byť podnikateľom) slúži k prevádzkovaniu (teda k opakovanému alebo dlhodobému konaniu) určitej špecializovanej činnosti“*⁵⁹, teda napríklad aj verejná komunikácia môže byť iným podobným zariadením.

Tento závod alebo podobné zariadenie musí byť úradne schválené. Týmto úradným schválením však z hľadiska súkromného práva nemôže ísť o akékoľvek verejnoprávne schválenie. Či ide o úradne schválený závod, posudzuje sudca v civilnom konaní. Je možné sa stretnúť s názormi, že musí ísť o schválenie v takom konaní, v ktorom bolo dostatočne prihladené k právam susedov. Dostatočne je k právam susedov prihladené predovšetkým vtedy, ak majú susedia v danom konaní postavenie účastníkov.⁶⁰

Privilegovanými imisiami budú vždy tie imisie, ktoré sú typické pre danú schválenú prevádzku závodu. To znamená, že ak napríklad pôjde o úradne schválený závod na výrobu papiera, s ktorým je spojený špecifický zápach, pôjde o imisiu typickú. Naopak, pokiaľ by došlo v rámci daného závodu k poruche, ktorá by spôsobila nadmerné dymenie, toto už nebude typickou imisiou. Okrem toho privilegovanou imisiou môže byť vždy len imisia, ktorá

⁵⁷ Zákon č. 946/1811 Sb.z.s., Obecný zákoník občanský

⁵⁸ SPÁČIL, Jiří, DOBROVOLNÁ, Eva. In SPÁČIL, Jiří a kol. (ed.). Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976-1474). Komentář. 1. vydanie. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 155 (§ 1013).

⁵⁹ SVOBODA, Karel. Imise vzniklé provozem závodu a podobného zařízení. *Obchodněprávní revue*, 2015, roč. 7, č. 10, s. 273.

⁶⁰ SPÁČIL, DOBROVOLNÁ. In SPÁČIL, Jiří a kol.: Občanský zákoník III. Věcná práva...s.157 (§1013).

neprekračuje rámec úradného schválenia. Pokiaľ by išlo o imisiu, ktorá nie je typická pre danú prevádzku alebo o imisiu, ktorá je nad rámec úradného schválenia, vždy sa použije ustanovenie § 1013 ods. 1 a obťažovaný sused sa môže ochrany pred imisiami domáhať prostredníctvom negatívnej žaloby.⁶¹

Ako už bolo spomenuté vyššie, konanie, v ktorom je závod úradne schválený, musí splňať určité náležitosti. Hlavným kritériom je vždy to, aby boli v danom konaní dostatočne chránené práva susedov. Podľa judikatúry sa nemôže toto ustanovenie vykladať tak, že sa použije len na prípady, kedy ku schváleniu imisie dôjde len pri schválení prevádzky závodu, ale použije sa aj v prípade, kedy je imisia schválená dodatočne. Môže ísť teda aj o imisie, ktoré prekračovali verejnoprávne limity a tieto boli dodatočne úradne schválené. Do tejto skupiny bude patriť aj rozhodnutie o udelení výnimky k prevádzkovaniam nadlimitného zvuku.⁶² Dôležité je tiež podotknúť, že úradné schválenie prevádzky závodu nemusí spočívať len vo formálnom rozhodnutí.⁶³

Ustanovenie § 1013 ods. 2 NOZ predstavuje určitý zásah do ochrany životného prostredia a práve toto je jedným z dôvodov prečo rakúska judikatúra požaduje účasť osôb, ktoré imisie zasahujú na rozhodovaní o prevádzke závodu. Prostredníctvom uplatňovania subjektívnych práv týchto osôb dochádza k určitej kontrole. Samozrejme, druhým dôvodom je ochrana základných ľudských práv, ako právo na vlastníctvo a právo na priaznivé životné prostredie. Na uplatňovaní zásady, že o úradne schválenú prevádzku závodu v medziach súkromného práva pôjde len vtedy, ak sú osobám dotknutým imisiami zaručené v tomto povoľovacom konaní dostatočné práva, je teda nutné trvať. Toto ustanovenie však môže zasahovať aj do práva na život a na zdravie. Pokiaľ by imisie spôsobené prevádzkou závodu ohrozovali zdravie či život susedov, podľa rakúskej judikatúry nie je možné odoprieť osobám možnosť podať negatívnu žalobu. Preto sa v tomto prípade úprava privilegovaných imisií nepoužije.⁶⁴

Nejvyšší soud sa vo veci Arcelor Mittal vyjadril k danej otázke nasledovne: *„I pro občanský zákoník č. 40/1964 Sb. platila zásada, že opíral-li se napadený výkon vlastnického práva o úřední povolení a žalovaný nepřekročil meze tohoto povolení, bylo třeba považovat výkon vlastnického práva za oprávněný; toto pravidlo však neplatilo bezvýjimečně. Při*

⁶¹ Tamtiež.

⁶² SVOBODA: Imise vzniklé provozem závodu..., s. 274.

⁶³ Tamtiež.

⁶⁴ DOBROVOLNÁ, Eva, SPÁČIL, Jiří. Imise způsobené úředně schváleným provozem závodu nebo podobného zařízení v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 20, s. 723-724.

posuzování, zda je v konkrétním případě možno (výjimečně) poskytnout ochranu i proti rušení vzešlého z úředně povolené činnosti bylo třeba vzít do úvahy i to, zda rušený žalobce měl možnost uplatnit své námitky proti schválení provozu ve správním řízení. Bylo a bude i nadále třeba též zvážit obecnou prospěšnost činnosti, ze které rušení pochází, a společenské důsledky zákazu. To samozřejmě neznamená, že jednotlivci lze odepřít ochranu proti zjevně protiprávnímu rušení jen z důvodu veřejného zájmu na činnosti rušení vyvolávající; k významu činnosti však je třeba přihlídnout v hraničních situacích a také při poskytování lhůty k plnění tak, aby žalovaný měl reálnou možnost provést potřebná opatření.“⁶⁵

Keď zhrniem názory súdov v danom prípade, môžem skonštatovať nasledovné. Okresný a aj krajský súd, ktoré rozhodovali podľa predchádzajúcej právnej úpravy, zhodnotili, že rozhodnutie o udelení hlukovej výnimky nemôže v žiadnom prípade obmedziť súkromnoprávnu ochranu obťažovaného pred hlukom. Naopak, súdy sa priklonili k názoru, že toto rozhodnutie potvrdzuje skutočnosť, že dochádza k prekročovaniu hlukových limitov. Hlukové limity pri tom stanovujú, kedy ešte hluk nespôsobuje ohrozenie a poškodenie zdravia. Ak sú limity prekročené, nemôže byť hluk primeraný pomerom.

Nejvyšší súd sa nestotožňuje s názorom, že udelenie hlukovej výnimky automaticky predpokladá obťažovanie, ktoré prekračuje mieru primeranú pomerom. Ďalej tvrdí, že ak došlo k povoleniu nadlimitného hluku, nejde o nepovolený výkon vlastníckeho práva z hľadiska verejného práva. Pokiaľ je výkon povolený z hľadiska verejného práva, tak bude oprávnený aj z hľadiska súkromného práva. Nejvyšší súd pripomína, že toto pravidlo však neplatilo bez výnimky ani pri predošlej úprave a nebude tak ani pri súčasnej úprave. Nejvyšší súd tak naznačuje, že pri riešení otázky, či ide o úradne povolenú prevádzku závodu treba posudzovať predovšetkým to, či mal obťažovaný hlukom možnosť uplatniť svoje námietky v konaní, v ktorom bola činnosť prevádzky povolená. Názor Nejvyššieho súdu sa tak stotožňuje s tým, čo som uviedla k novej úprave imisií vyššie.

Okresní súd v Ostravě, po tom, ako mu vec bola vrátená k rozhodnutiu Nejvyšším súdom, žalobu žalobcu zamietol, keďže podľa jeho názoru nešlo o obťažovanie prekračujúce mieru primeranú miestnym pomerom. Na základe toho sa už podrobne nezaoberal aplikáciou ustanovenia § 1013 ods. 2 NOZ. Súd vo svojom odôvodnení však reaguje na námietku žalobcu, že prevádzka závodu nie je úradne schválenou prevádzkou, pretože rozhodnutie, na základe ktorého bola spoločnosti Arcelor Mittal udelená hluková výnimka, už nie je v platnosti. Súd sa

⁶⁵ Rozsudek Nejvyššieho soudu ze dne 28. ledna 2015, sp. zn. 22 Cdo 636/2014

k tomu vyjadril nasledovne: „...s tímto se soud neztotožňuje, když žalovaná uvádí, že provoz jejího závodu byl schválen integrovanými povoleními vydanými žalované v souladu se zákonem č. 76/2002 Sb. o integrované prevenci v platném znění a jedná se tedy o úředně schválený provoz podle § 1013 odst. 2 NOZ.“⁶⁶ Súd sa však otázkou viac nezaoberal a svoje tvrdenie neodôvodnil.

Na základe vyššie uvedeného je zrejmé, aký je úmysel ustanovenia § 1013 ods. 2. Aj keď NOZ vo svojom ustanovení § 1 stanovuje, že uplatňovanie súkromného práva je nezávislé na uplatňovaní práva verejného, nie je možné ich oddeliť úplne. Ako uvádza aj dôvodová správa k NOZ medzi súkromným a verejným právom existuje prepojenie, ktoré spočíva predovšetkým v tom, že právo súkromné aj verejné majú spoločný cieľ, a to zaistiť právnu istotu a naplniť demokratické hodnoty právneho štátu.⁶⁷ Práve k zachovaniu právnej istoty smeruje spomínané ustanovenie § 1013 ods. 2.

Podľa môjho názoru však toto ustanovenie nie je vhodným riešením. Vhodným riešením by bolo len v prípade veľmi reštriktívneho výkladu a len za striktného dodržania dvoch podmienok – v procese schvaľovania mali skutočne všetky osoby dotknuté hlukom z prevádzky závodu možnosť sa domáhať svojich práv a prevádzka závodu nespôsobuje hluk, ktorý ohrozuje zdravie alebo život týchto osôb.

Podľa môjho názoru v našich pomeroch k splneniu týchto podmienok dôjde, len ak hluk nebude prekračovať hlukové výnimky, ale bude obťažujúci nad mieru primeranú pomerom a zároveň bude prevádzka závodu úradne schválená napr. v stavebnom konaní, ktoré zaručuje práva dotknutým osobám. Dôvodom je to, že ak bude hluk spôsobený prevádzkou závodu prekračovať hlukové limity, vždy bude ohrozené zdravie a život obťažovaných osôb. Ako už bolo niekoľkokrát vyššie spomenuté, hlukové limity stanovujú to, kedy hluk ešte zdravie neohrozuje, pokiaľ sú prekročené, k ohrozeniu zdravia už dochádza.

Druhým dôvodom je aj to, že ak úradné schválenie závodu nepredpokladalo určitú imisiu (v našom prípade hluk), nejde pri danej konkrétnej imisii o úradne schválenú prevádzku vo vzťahu k tejto imisii. Ak má byť táto imisia dodatočne individuálne schválená – hlukovou výnimkou, musí byť aj v tomto konaní splnená podmienka, že osoby touto imisiou dotknuté mali právo sa domáhať svojich práv v danom konaní. Pri udeľovaní hlukovej výnimky tomu tak ani zďaleka nie je. Na základe vyššie uvedeného teda nepovažujem ustanovenie § 1013 ods.

⁶⁶ Rozsudek Okresního soudu v Ostravě ze dne 14. listopadu 2012, sp. zn. 33 C 343/2008

⁶⁷ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012. s. 59.

2 NOZ za aplikovateľné v prípade prekročovania hlukových limitov. Situácia by sa mohla zmeniť len v prípade zmeny verejnoprávnej úpravy.

4. Hlukové výnimky – nedostatky úpravy

Účelom stanovenia limitov hluku je ochrana verejného zdravia. Tieto limity sú stanovené tak, že pri ich rešpektovaní nedochádza k nepriaznivým vplyvom na zdravie. Pokiaľ limity dodržané nie sú, prevádzkovatelia zdrojov hluku môžu byť sankcionovaní. Pokiaľ je však prevádzkovateľovi udelená hluková výnimka, môže prevádzkovať zdroj hluku bez sankcie. Ide teda o situáciu, kedy je v rámci zákona ohrozované zdravie ľudí. Právna úprava hlukových výnimiek vykazuje určité nedostatky, ktorými sa budem zaoberať v ďalších častiach práce.

Pri analýze právnej úpravy hlukových výnimiek vychádzam z Analýzy hlukových výnimiek⁶⁸ a zo Zborníka stanovísk verejného ochrancu práv⁶⁹, ktoré sú z roku 2008 a 2010. Uvedomujem si pritom, že nejde aktuálne zdroje (sú však najaktuálnejšie dostupné) a rozhodovacia prax sa mohla od tej doby zmeniť, avšak väčšina nedostatkov hlukových výnimiek pramení priamo z právnej úpravy. Právna úprava hlukových výnimiek sa od rokov 2008 a 2010 nezmenila.

Prvý nedostatok tejto úpravy spočíva v príliš všeobecnej formulácii podmienok udelenia výnimky. Pokiaľ prevádzkovateľ požiada o udelenie výnimky, musí sám preukázať, že spĺňa zákonom stanovené podmienky. Prvou z týchto podmienok je, že nie je možné dodržiavať hlukové limity z vážnych dôvodov. Vynára sa teda otázka, čo sa považuje za vážne dôvody. Zákon pritom ani demonštratívne nestanovuje, čo môže byť za takéto závažné dôvody považované.

Základné body, ktoré by mali byť zaradené do návrhu na udelenie výnimky, aby bolo možné posúdiť dôvody prekračovania hluku sú: zhodnotenie aktuálnej situácie, počet obyvateľov zasiahnutých nadlimitným hlukom, zdôvodnenie, prečo nie je možné limity dodržať a aké opatrenia na zníženie hluku boli vykonané pred podaním žiadosti. Minimálne uvedenie týchto bodov je nevyhnutným podkladom pre to, aby krajské hygienické stanice mohli zvážiť, či ide o vážne dôvody.⁷⁰

V praxi sa však v žiadostiach prevádzkovateľov takmer vôbec nevyskytuje odôvodnenie, prečo nie je možné limity dodržať. Často je iba konštatované, že k prekročeniu

⁶⁸ BERNARD, Michal, DOUCHA, Pavel, PLACHÝ, Robert. *Analýza hlukových výjimek* [online]. hluk.eps.cz, 10. júla 2008 [cit. 2. februára 2018]. Dostupné na <http://hluk.eps.cz/files/Analýza-hlukovych-vyjimek_EPS.pdf>.

⁶⁹ MOTEJL, Otakar a kol. *Sborník stanovisek veřejného ochránce práv. Hluková zátěž* [online]. ochrance.cz, 5. januára 2010 [cit. 10. februára 2018]. Dostupné na <https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/Publikace/sborniky_stanoviska/Hlukova_zatez.pdf>.

⁷⁰ BERNARD, DOUCHA: *Analýza hlukových výjimek*, s. 6, autori sa vo svojej analýze zaoberali 131 udelenými výnimkami v oblasti hluku z dopravy.

týchto limitov dochádza.⁷¹ Na základe vyššie uvedeného nepovažujem za vhodnú úpravu hlukových výnimiek, ktorá obsahuje neurčitý právny pojem ako je pojem „vážne dôvody“. Prax sa môže v posudzovaní vážnych dôvodov líšiť a ako bolo uvedené, niekedy nedochádza k ich preverovaniu vôbec.

Ďalším pojmom, s ktorým zákon pracuje je obmedzenie hluku na rozumne dosiahnuteľnú mieru. Tento pojem zákon definuje ako pomer medzi nákladmi na protihlukové opatrenia a ich prínosom ku zníženiu hlukovej záťaže fyzických osôb, ktorý je stanovený aj s ohľadom na počet fyzických osôb exponovaných nadlimitnému hluku. Aby mohla byť prevádzkovateľovi výnimka udelená, musí preukázať, že hluková záťaž bude znížená na rozumne dosiahnuteľnú mieru. V súvislosti s tým vznikajú dve otázky a to za prvé, ako má prevádzkovateľ preukázať, že hluková záťaž bude znížená a za druhé, čo to presne rozumne dosiahnuteľná miera je.

Zákon nestanovuje žiadne špeciálne náležitosti na preukázanie, že hluková záťaž bude obmedzená. Je teda len na krajských hygienických stanicích, aby posúdili, či je navrhované opatrenie na zníženie hluku vhodné. KHS by mali vychádzať z podkladov predložených prevádzkovateľom, z ktorých vyplýva technické vykonanie opatrenia, účinnosť opatrenia a tiež skutočnosť, že ide o najvhodnejšiu technológiu pre dosiahnutie zníženia hlukovej záťaže.⁷²

KHS by mali predovšetkým zobrať do úvahy už vynaložené náklady na protihlukové opatrenia a ich účinok, ale tiež uvažovať o všetkých možných ďalších opatreniach, ktoré môžu byť vykonané v budúcnosti. Je potrebné zvážiť náklady na tieto opatrenia a ich schopnosť hluk znížiť. V prípade, že by náklady na protihlukové opatrenie podstatne prevyšovali ich schopnosť hluk znížiť a nemôžeme ich už považovať za rozumné, KHS nebude toto opatrenie požadovať.⁷³ KHS často vo svojich rozhodnutiach uvádzajú, že nie sú povinné samy navrhovať protihlukové opatrenia. Dôležité ale je, že sú povinné posúdiť opatrenia, ktoré žiadateľ navrhne a pokiaľ ich vyhodnotí ako nedostatočné, je potrebné požadovať ďalšie opatrenia.⁷⁴

Druhá otázka je, čo to vlastne rozumne dosiahnuteľná miera je. Touto rozumne dosiahnuteľnou mierou by vždy malo byť zníženie hlučnosti na úroveň zákonných limitov. Pokiaľ by KHS povolili výnimku, kde by rozumne dosiahnuteľnou mierou nebola úroveň

⁷¹ BERNARD, DOUCHA: *Analýza hlukových výjimek*, s. 6.

⁷² DUDOVÁ: *Právni aspekty ochrany verejného zdravia...*, s. 72.

⁷³ MOTEJL, Otakar a kol. *Sborník stanovisek veřejného ochránce práv. Hluková zátěž* [online]. ochrance.cz, 5. januára 2010 [cit. 10. februára 2018]. Dostupné na <https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/Publikace/sborniky_stanoviska/Hlukova_zatez.pdf>.

⁷⁴ Tamtiež.

hlučnosti v rámci zákonných limitov, došlo by k úplnému prelomeniu zákonných limitov. KHS by teda mali výnimku povoľovať s tým, že za určitý čas dôjde pomocou určitých prostriedkov k zníženiu hluku, ktorý už bude na úrovni zákonných limitov. V jednotlivých prípadoch by sa teda mala líšiť len doba, za ktorú k zníženiu hlučnosti dôjde a prostriedky, ktoré na to budú použité.⁷⁵ Je pri tom dôležité, aby doba, na ktorú je hluková výnimka udeľovaná, reflektovala potrebu tejto hlukovej výnimky. Verejný ochranca práv poukazuje na to, že častým problémom hlukových výnimiek je to, že sú udeľované na dobu dlhšiu ako je potrebná pre realizáciu opatrenia na zamedzenie hluku a overenie jeho účinnosti.⁷⁶

Problémom zákonnej definície rozumne dosiahnuteľnej miery je aj to, že sa posudzuje aj na základe počtu fyzických osôb exponovaných nadlimitnému hluku. Hlukové limity sú stanovené na základe odborných podkladov, ktoré skúmajú pôsobenie hluku na zdravie „priemerného človeka“. Každá osoba má pritom rovnaký nárok na ochranu zdravia a rovnaký nárok na priaznivé životné prostredie, pretože platí, že základné ľudské práva sa zaručujú všetkým bez rozdielu. Toto hľadisko môžeme považovať za rozporné s čl.1 a 3 spolu s čl. 31 a 35 LZPS.⁷⁷

Ako vyplýva z vyššie uvedeného, úprava hlukových výnimiek nie je dostatočne konkrétna a necháva pomerne široké možnosti výkladu kľúčových pojmov. Ako už bolo uvedené, z praktickej analýzy udelených hlukových výnimiek vyplynulo, že rozhodovacia prax KHS sa vo výklade týchto pojmov líši a často sa týmito pojmiami vôbec nezaoberajú a hlukové výnimky udeľujú na návrh, ak jednoducho k prekročeniu hlukových limitov dochádza.⁷⁸

Pokiaľ ide o neurčité právne pojmy, je možné ich na rozdiel od správneho uváženia správnych orgánov preskúmať súdmi v správnom súdnictve. Správne orgány sú následne viazané výkladom týchto pojmov tak, ako to učinil súd. K tejto veci sa vyjadril napríklad Nejvyšší správní soud v svojom rozsudku sp. zn. 1 Azs 200/2014: „*Na rozdíl od omezeného soudního přezkumu správního uvážení (§ 78 odst. 1 druhá věta s. ř. s.), výklad neurčitého právního pojmu a jeho aplikace na konkrétní skutkový stav jsou v souladu s § 75 s. ř. s. plně a meritorně přezkoumatelné soudem. Zruší-li soud rozhodnutí správního orgánu, nebo vysloví-li jeho nicotnost, je v dalším řízení správní orgán podle § 78 odst. 5 s. ř. s. vázán výkladem*

⁷⁵ BERNARD, DOUCHA: *Analýza hlukových výjimek*, s. 7-8.

⁷⁶ MOTEJL a kol: *Sborník stanovisek veřejného ochránce...*

⁷⁷ ČERNÝ, Pavel. Aktuální otázky ochrany před hlukem především z pohledu dotčených osob. In PRŮCHOVÁ, Ivana (ed). *Aktuální otázky práva životního prostředí*. Brno: Masarykova univerzita Brno, 2005, s. 178-179.

⁷⁸ BERNARD, DOUCHA: *Analýza hlukových výjimek*, s. 8.

*neurčitého právneho pojmu, jak jej provedl soud, i jeho posouzením, zda skutkové okolnosti případu tento pojem naplňují či nikoliv.*⁷⁹

Pri hlukových výnimkách je však úplne vylúčené účasťníctvo iných osôb ako žiadateľa na konaní o udelení hlukovej výnimky. Z toho vyplýva, že nie je osoba, ktorá by sa mohla domáhať prieskumu vydanej hlukovej výnimky. Preto v oblasti hlukových výnimiek neexistuje žiadna relevantná judikatúra správnych súdov, ktorá by zjednocovala výklad týchto neurčitých právnych pojmov krajskými hygienickými stanicami.

KHS by však mali minimálne dodržiavať určitý postup pri výklade neurčitých právnych pojmov. Tento postup môžeme nájsť v rozsudku Nejvyššího správního soudu sp. zn. 5 As 32/2007: *„Při interpretaci neurčitého právneho pojmu se správní orgán musí zabývat konkrétní skutkovou podstatou, jakož i ostatními okolnostmi případu, přičemž sám musí alespoň rámcově obsah a význam užitého neurčitého pojmu objasnit, a to z toho hlediska, zda posuzovanou věc lze do rámce vytvořeného rozsahem neurčitého pojmu zařadit.*⁸⁰

Medzi ďalšie problémy, ktoré môžu byť spojené s udeľovaním výnimiek patrí napr. nedostatočne vymedzený predmet. Príkladom môže byť výnimka udelená Hygienickou stanicou hlavného mesta Prahy udelená na 194 cestných komunikácií naraz.⁸¹ Z takéhoto rozhodnutia vyplýva množstvo otázok a to predovšetkým, ako môže byť dostatočne a individuálne analyzované navrhované opatrenie na zníženie hluku na každý konkrétny problematický úsek cestnej komunikácie, či ako prebieha následná kontrola vykonávania týchto opatrení. Podľa verejného ochrancu práv KHS vo väčšine prípadov dostatočne nekontrolujú realizáciu protihlukových opatrení ani ich reálny účinok v praxi. Rovnako pri zistení nedostatkov (či pri úplnom ignorovaní opatrení) nevyužívajú možnosť odobrať povolenie k prekračovaniu hluku ešte pred vypršaním jeho účinnosti.⁸²

V praxi môže nastať aj situácia, že hluková výnimka nie je najvhodnejším riešením situácie. V niektorých prípadoch môže dochádzať k vystaveniu nadlimitným hlukom menšej skupiny osôb pričom náklady na zníženie hluku môžu byť vysoké, či technicky ťažko dosiahnuteľné. V takých prípadoch je zjavne nevhodné, aby KHS povolila hlukovú výnimku, pretože kvôli finančnej a technickej obťažnosti môže k zníženiu hluku dochádzať niekoľko rokov, pričom osoby budú počas celej doby nadlimitnému hluku vystavované. V takýchto

⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. ledna 2015, sp. zn. 1 Azs 200/2014

⁸⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. září 2007, sp. zn. 5 As 32/2007

⁸¹ Tamtéž, s. 9.

⁸² MOTEJL a kol: *Sborník stanovisek veřejného ochránce...*

prípadoch by mala byť situácia riešená napr. odkúpením nehnuteľností alebo inou kompenzáciou a nie nahradením reálneho riešenia výnimkou na dlhý čas, či výnimkou udelenou opakovane.⁸³

Ako sme už uviedli v úvode, hlukové výnimky sú určité vybočenie z ochrany verejného zdravia, umožňujú zasiahnuť do práv osôb a sú odklonom od chceného a požadovaného stavu. Hlukové výnimky by sa nemali stať prostriedkom ako obchádzať hlukové limity, mali by byť schválené len vo výnimočných prípadoch, za čo najreštriktívnejšieho výkladu ich zákonnej úpravy.

Pripomína aj skutočnosť, že udelenie hlukovej výnimky je opatrenie, ktoré prichádza do úvahy len tam, kde nie je vhodné nariadiť zastavenie prevádzky zdroja hluku. Ak dôjde k prekročeniu hlukových limitov, KHS by mali predovšetkým nariadiť zastavenie prevádzky, pokiaľ to však nie je vhodné z dôvodu, že má prevádzka významnú spoločenskú úlohu (napr. ide o elektrárňu), tak využije inštitút hlukových výnimiek ako výnimočné opatrenie.

Verejný ochranca práv vo svojom zborníku stanovísk uvádza: „*V prípade žiadosti o povolení provozu zdroje nadlimitního hluku je však třeba vždy zvažovat, zda veřejný zájem na provozu určitého zdroje hluku skutečně převažuje nad veřejným zájmem na ochraně obyvatelstva před ohrožováním hlukem. V zásadě tak platí, že udělení povolení, které je svou podstatou výjimkou z obecně závazného pravidla je třeba řádně posoudit a jeho udělení přesvědčivě odůvodnit.*“⁸⁴

4.1. Hlukové výnimky a verejnosť

Ako bolo uvedené, právna úprava hlukových výnimiek obsahuje množstvo nedostatkov, ktoré v praxi činia väčšie či menšie problémy. Najväčším nedostatkom tejto úpravy je ale už vyššie spomínané ustanovenie § 94 ods. 2 zákona o ochrane verejného zdravia, ktoré stanovuje, že účastníkom konania o udelení výnimky je len žiadateľ.

O výnimku môže požiadať prevádzkovateľ zdroja hluku, ktorý prekračuje hlukové limity. Všeobecná úprava správneho poriadku, ktorá sa inak na konanie o udelenie výnimky použije, stanovuje účastníctvo oveľa širšie.⁸⁵ Nie je preto jasné, prečo v danom prípade zákonodarca úplne vylúčil účasť iných osôb na tomto konaní. A to ako osôb najviac dotknutých

⁸³ BERNARD, DOUCHA: *Analýza hlukových výjimek*, s. 9.

⁸⁴ MOTEJL a kol: *Sborník stanovisek veřejného ochránce...*

⁸⁵ Účastníkmi konania sú podľa ustanovenia § 27 správneho poriadku v konaní na žiadosť žiadateľ, ale aj ďalšie dotknuté osoby, pokiaľ môžu byť rozhodnutím priamo dotknuté na svojich právach alebo povinnostiach. Pričom nie sú pochybnosti o tom, že osoba, ktorá je tomuto nadlimitnému hluku vystavovaná, bude rozhodnutím o povolení výnimky dotknutá na svojich právach a povinnostiach.

týmto rozhodnutím, ale aj účasť verejnosti, ktorá má záujem na ochrane životného prostredia. Na základe tohto považujeme túto úpravu za nedostatočnú a v rozpore s právnym a ústavným poriadkom ČR. Týmto problémom sa budeme podrobnejšie zaoberať v nasledujúcich kapitolách.

5. Účasť verejnosti na ochrane ŽP

5.1. Aarhuský dohovor

Pokiaľ hovoríme o účasti verejnosti na ochrane životného prostredia, je nutné priblížiť tzv. Aarhuský dohovor - Dohovor o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia. Tento dohovor bol prijatý v roku 1998 v dánskom meste Aarhus v rámci štvrtej ministerskej konferencie členov Európskej ekonomickej komisie OSN (UNECE)⁸⁶. Ako vyplýva už z názvu Aarhuského dohovoru, upravuje tri oblasti týkajúce sa životného prostredia a to právo na informácie o životnom prostredí, právo na účasť verejnosti na rozhodovaní vo veciach životného prostredia a poslednou oblasťou je právo na prístup k právnej ochrane.

Právo na informácie v životnom prostredí je upravené v článkoch 4 a 5 tohto dohovoru. Dohovor upravuje pasívne aj aktívne sprístupňovanie informácii. Pri pasívnom sprístupňovaní informácii stanovuje povinnosť povinného subjektu odpovedať na žiadosť žiadateľa. Povinný subjekt samozrejme nemusí žiadosti vždy vyhovieť, dohovor preto stanovuje aj podmienky, kedy môže žiadosť zamietnuť.

Dohovor tiež stanovuje možnosť povinných subjektov spoplatniť poskytovanie informácii, vždy však len za splnenia stanovených podmienok (primeraná výška poplatku, zverejnenie cenníka spolu s podmienkami vyberania poplatku). Pokiaľ ide o aktívne sprístupňovanie informácii, tu už je povinný subjekt povinný poskytnúť informácie bez žiadosti. Zverejňovanie informácii sa realizuje tromi spôsobmi: informovanie verejnosti v prípade bezprostredného ohrozenia zdravia alebo životného prostredia, informovanie verejnosti o informáciách, ktoré majú povinné subjekty k dispozícii a tiež informovanie o procese zverejňovania informácií. Posledným spôsobom je vytváranie rôznych registrov a databáz.⁸⁷

Druhá oblasť, upravená v článkoch 6, 7, 8 dohovoru, teda účasť osôb na rozhodovacom procese v otázkach životného prostredia úzko súvisí s prvou oblasťou. Informovaná verejnosť má záujem sa zúčastňovať na rozhodovacích procesoch a zasahovať do nich, a to jej musí byť umožnené. Bez práva na informácie by to však nebolo možné.

⁸⁶ Dostupné na: <<https://www.unece.org/env/pp/introduction.html>>

⁸⁷ JANČÁŘOVÁ, Ilona. Aktivní zpřístupňování informací o znečišťování životního prostředí. In PRŮCHOVÁ, Ivana (ed). *Aktuální otázky práva životního prostředí*. Brno: Masarykova univerzita Brno, 2005, s. 26.

Článok 6 zakotvuje možnosť zainteresovanej verejnosti zúčastniť sa na rozhodovaní o špecifických činnostiach, ktoré sú vymedzené v prílohe Aarhuského dohovoru, prípadne aj na rozhodovaní o iných činnostiach, ktoré môžu mať významný vplyv na životné prostredie.⁸⁸ Pôjde hlavne o činnosti týkajúce sa energetického priemyslu, výroby a spracovania kovov, chemického priemyslu, nakladania s odpadom a ďalšie.⁸⁹

Jednotlivé oprávnenia verejnosti pri účasti na týchto činnostiach sú napríklad právo zúčastniť sa na konaní o týchto činnostiach, právo na informáciu od ktorého orgánu môžu požadovať informácie, kde budú tieto informácie zverejnené. Dôležité je, že verejnosť má mať právo zúčastniť sa konaní o týchto činnostiach už v čo najrannejšej fáze, kde je čo najväčšia možnosť ovplyvniť výber možných alternatív, tak aby bola účasť verejnosti účinná. Verejnosť môže podávať pripomienky, má právo na informácie o konečnom rozhodnutí vo veci a môže požadovať správny a súdny prieskum vydaného rozhodnutia.⁹⁰

Článok 7 a 8 potom umožňujú účasť verejnosti na tvorbe plánov, programov a politík týkajúcich sa životného prostredia a na príprave vykonávacích predpisov a všeobecne použiteľných právne záväzných normatívnych nástrojov.⁹¹

Tretou oblasťou upravenou v článku 9 dohovoru je prístup k právnej ochrane pri rozhodovaní. Opäť úzko súvisí s predošlými oblasťami a vytvárajú tak uzatvorený celok. Informovaná verejnosť, ktorá sa zúčastňovala rozhodovacej činnosti, môže požadovať prieskum vydaných rozhodnutí. Článok 9 teda predovšetkým upravuje možnosť prieskumu plnenia povinností povinných subjektov, stanovených v Aarhuskom dohovore.

Článok 9 stanovuje možnosť domáhať sa súdneho prieskumu postupu pri poskytovaní informácii podľa Aarhuského dohovoru, ďalej možnosť domáhať sa súdneho prieskumu rozhodnutí, kde mala podľa Aarhuského dohovoru verejnosť možnosť zúčastniť sa na rozhodovaní. Posledné oprávnenie je v článku 9 ods. 3, a to právo na prístup k správnym alebo súdnym konaniam, aby verejnosť mohla namietat' porušenie práva na životné prostredie všeobecne.⁹²

Česká republika ratifikovala a vyhlásila v Zbierke medzinárodných zmlúv Aarhuský dohovor v roku 2004. Ešte pred jeho ratifikáciou boli prijaté niektoré zákony, ktoré obsahujú

⁸⁸ Článok 6 Aarhuského dohovoru

⁸⁹ Príloha č. 1 Aarhuského dohovoru

⁹⁰ Článok 6 Aarhuského dohovoru

⁹¹ Článok 7 a 8 Aarhuského dohovoru

⁹² Článok 9 Aarhuského dohovoru

požiadavky stanovené v dohovore a to predovšetkým zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informácie o životnom prostredí, ale aj zákon o integrovanej prevencii. Významné je, že jednou zo strán Aarhuského dohovoru je aj Európska únia. EÚ sa k zmluve pripojila už v roku 1998 a dohovor schválila rozhodnutím Rady 2005/370/ES.⁹³ Na základe toho bolo prijatých niekoľko smerníc⁹⁴, ktoré sú členské štáty EÚ povinné implementovať do svojich vnútroštátnych právnych poriadkov.⁹⁵

5.2. Ústavné základy účasti verejnosti

Právo verejnosti zúčastňovať sa na rozhodovacích procesoch v otázkach životného prostredia je zaručené aj v ústavnom poriadku ČR. Česká republika ako právny a demokratický štát deklaruje v čl. 2 Ústavy, že ľud je zdrojom všetkej štátnej moci, vykonáva ju prostredníctvom orgánov moci zákonodarnej, výkonnej a súdnej.

Zároveň tento článok stanovuje aj to, že zákon určí, kedy ľud vykonáva štátnu moc priamo. Určitým prejavom tejto moci je aj zúčastňovanie sa na rozhodovacích procesoch a možnosť v rámci zákona do nich zasahovať, či kontrolovať ich priebeh. Dôležitý je aj už spomínaný čl. 7 Ústavy ČR, ktorý hovorí, že štát dbá o ochranu prírody a šetrné využívanie prírodných zdrojov. V LZPS v článku 21 je tiež stanovené právo občanov podieľať sa na správe verejných vecí.

Čo sa týka samotného pojmu verejnosti, ide o určitý okruh osôb, ktoré sú odlišné od štátu a nepresadzujú len svoje čisto súkromné záujmy.⁹⁶ Tento okruh osôb sa teda nezúčastňuje na rozhodovacom procese z dôvodu, že má na veci súkromný záujem, ale z dôvodu, aby hájila záujem verejnosti a tým vykonávala určitú kontrolu rozhodovacieho procesu. Práve zabezpečenie kontroly je hlavným cieľom účasti verejnosti na rozhodovacích procesoch v otázkach životného prostredia.

⁹³ Rozhodnutie Rady 2005/370/ES zo 17. februára 2005 o uzavretí v mene Európskeho spoločenstva Dohovoru o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia

⁹⁴ Príkladom zakotvenia Aarhuského dohovoru do práva EÚ je Smernica EP a Rady 2003/4/ES, o prístupe verejnosti k informáciám o životnom prostredí, Smernica EP a Rady 2003/35/ES, ktorou sa ustanovuje účasť verejnosti pri navrhovaní určitých plánov a programov týkajúcich sa životného prostredia či Smernica EP a Rady 2012/18/EÚ, o kontrole nebezpečenstiev závažných havárií s prítomnosťou nebezpečných látok.

⁹⁵ BĚLOHRADOVÁ, Jitka. Aarhuská úmluva-aktuální otázky. In ŽATECKÁ, Eva a kol. (ed). *COFOLA*. Brno: Masarykova univerzita, 2011, s. 989.

⁹⁶ VLČKOVÁ, Veronika. Účasť veřejnosti na ochraně životního prostředí. In PRŮCHOVÁ, Ivana (ed). *Aktuální otázky práva životního prostředí*. Brno: Masarykova univerzita Brno, 2005, s. 86.

5.3. Účast' verejnosti v legislatíve ČR

5.3.1. Prípád ACCC/C/2010/50

Predtým, ako sa budem konkrétne zaoberať súčasnou úpravou účasti verejnosti v súvislosti s konaním o povolení hlukových výnimiek a jej nedostatkami, považujem za potrebné ozrejmiť jej vývoj. Po tom, ako bol Aarhuský dohovor Českou republikou prijatý a stal sa účinným, nedošlo k úplnému naplneniu požiadaviek, ktoré stanovuje. Tento problém priblížim na konkrétnom prípade, ktorým sa zaoberal Výbor pre kontrolu dodržiavania Aarhuského dohovoru.

Tento výbor, ktorý funguje na základe čl. 15 Aarhuského dohovoru, slúži ako kontrolný mechanizmus dodržiavania dohovoru. Výnimočný je predovšetkým v tom, že jeho členov môžu navrhovať environmentálne nevládne organizácie a tiež v tom, že oznámenie, ktoré spúšťa kontrolný mechanizmus môže podať nielen zmluvná strana dohovoru, ale aj verejnosť, pokiaľ vidí nesúlad vnútroštátnej právnej úpravy a Aarhuského dohovoru.⁹⁷

Možnosť podať toto oznámenie využilo v roku 2010 vtedajšie občianske združenie Ekologický právni servis (ďalej len „EPS“), dnes spolok Frank Bold Society.⁹⁸ V tomto oznámení EPS namietal niekoľko nedostatkov českej právnej úpravy. Medzi tieto nedostatky patrili predovšetkým nasledujúce body:

1. nejednotná právna úprava účasti verejnosti v českej právnej úprave,
2. pojem dotknutá verejnosť je vykladaný príliš reštriktívne,
3. najomníci susedných pozemkov alebo stavieb či ekologické spolky sa nemôžu zúčastniť územného a stavebného konania,
4. záver zisťovacieho konania EIA nie je možné samostatne preskúmať v správnom či súdnom konaní,
5. spolky sa nemohli v súdnom konaní domáhať porušenia hmotných práv, keďže im súdy priznávali len procesné práva,
6. nemožnosť preskúmať nečinnosť správneho orgánu súdom.⁹⁹

V súvislosti s hlukovými výnimkami EPS poukazoval na to, že okrem žiadateľa nie je účastníkom konania nikto iný, a tak sa nik nemôže domáhať prieskumu tohto rozhodnutia (ani

⁹⁷ MÜLLEROVÁ, Hana, HUMLÍČKOVÁ Petra. *Nové přístupy k implementaci Aarhuské úmluvy v ČR*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2014. s. 18-19.

⁹⁸ Viac vid' na <<http://frankbold.org/>>

⁹⁹ Celé oznámenie Ekologického právniho servisu podaného Výboru pre kontrolu dodržiavania Aarhuského dohovoru je dostupné na: <https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/compliance/C2010-50/Communication/Communication_CzechRepublicJune2010.pdf>

správnym orgánom ani pred súdom). Okrem toho v súvislosti s nimi poukázal aj na nemožnosť domáhať sa ochrany proti nečinnosti KHS, ktoré majú povinnosť dohliadať na dodržiavanie limitov.

Výbor pre kontrolu dodržiavania Aarhuského dohovoru považoval všetky vyššie uvedené body oznámenia EPS za v rozpore s článkami Aarhuského dohovoru.¹⁰⁰ Na základe odporúčenia Výboru, ale aj na základe tlaku zo strany Komisie EÚ, bolo potrebné prijať vhodné opatrenia. Stalo sa tak predovšetkým novelou zákona č. 100/2001 Sb., o posudzovaní vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (ďalej len „ZEIA“).¹⁰¹ Či ale skutočne došlo k požadovaným zmenám, rozoberiem v nasledujúcej kapitole.

5.3.2. Súčasný stav

Problémom vnútroštátnej úpravy práva účasti verejnosti na rozhodovaní o otázkach týkajúcich sa životného prostredia je jej neprehľadnosť. Základom právnej úpravy je správni rád, ktorý je všeobecnou úpravou správneho konania, ale aj iných postupov v ňom stanovených. Správni rád stanovuje definície účastníkov v ustanoveniach § 27 a 28. Okrem toho však máme množstvo iných zákonov¹⁰², ktoré si upravujú účasť osôb na konaní iným spôsobom a v tých prípadoch sa ustanovenia správneho rádu nepoužijú.¹⁰³ Preto môže byť v rôznych prípadoch účasť verejnosti odlišná.

V českom právnom poriadku sa môžeme stretnúť s dvoma druhmi účasti verejnosti. Ide o účasť konzultatívnu a účasť verejnosti na správnych konaniach.¹⁰⁴ Príklad konzultatívnej účasti verejnosti môžeme nájsť napríklad v zákone č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (ďalej len ako „stavební zákon“) v súvislosti s prípravou územných plánov. Podľa stavebného zákona sa môže verejnosť zapájať do konaní prostredníctvom podávania pripomienok či námietok.¹⁰⁵ Táto účasť je však chápaná často ako formálna a nemá reálny dopad alebo vplyv na rozhodovanie v konkrétnych veciach.

Druhý typ účasti verejnosti je účasť verejnosti na správnych konaniach, kedy má verejnosť postavenie účastníka konania so všetkými právami a povinnosťami s tým

¹⁰⁰ Dokument o zisteniach a odporúčaní je dostupný na: https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/compliance/C2010-50/Findings/C50_CzRepFindings.pdf

¹⁰¹ Zákon č. 39/2015 Sb., ktorým se mění zákon č. 100/2001 Sb., o posudzovaní vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

¹⁰² Napríklad zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, zákon č. 100/2001 Sb., o posudzovaní vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů, zákon č. 114/1992 Sb., zákon České národní rady o ochraně přírody a krajiny

¹⁰³ § 1 ods. 2, správniho rádu

¹⁰⁴ VLČKOVÁ: *Účast veřejnosti na ochraně životního prostředí*, s. 88.

¹⁰⁵ § 52 a násl. stavebního zákona

súvisiacimi. Takúto účasť verejnosti však upravujú len niektoré zákony.¹⁰⁶ Typický prípad môžeme nájsť opäť v stavebnom zákone a to v súvislosti so stavebným konaním, kde budú účastníkom konania aj vlastníci susedných pozemkov či stavieb.¹⁰⁷

Účasť verejnosti na konaniach týkajúcich sa životného prostredia v súčasnej právnej úprave záleží predovšetkým na tom, či daný prípad spadá pod zámery, ktoré podliehajú posudzovaniu vplyvov na životné prostredie, tzv. EIA¹⁰⁸, podľa zákona o posudzovaní vlivů na životní prostředí alebo nie.

Pokiaľ daný prípad spadá pod zámery podliehajúce EIA, tak má verejnosť možnosť sa tohto konania zúčastniť, pokiaľ spadá pod definíciu dotknutej verejnosti podľa ustanovenia § 3 písm. i) ZEIA. Toto ustanovenie hovorí, že dotknutou verejnosťou je:

„1. osoba, která může být rozhodnutím vydaným v navazujícím řízení dotčena ve svých právech nebo povinnostech,

2. právnická osoba soukromého práva, jejímž předmětem činnosti je podle zakladatelského právního jednání ochrana životního prostředí nebo veřejného zdraví, a jejíž hlavní činností není podnikání nebo jiná výdělečná činnost, která vznikla alespoň 3 roky před dnem zveřejnění informací o navazujícím řízení podle § 9b odst. 1, případně před dnem vydání rozhodnutí podle § 7 odst. 6, nebo kterou podporuje svými podpisy nejméně 200 osob.“¹⁰⁹

Aarhuský dohovor pritom definuje dotknutú verejnosť ako „verejnosť, ktorá je alebo by mohla byť ovplyvnená rozhodovacím procesom týkajúcim sa životného prostredia, alebo sa o tento proces zaujíma“.¹¹⁰ Je teda zrejmé, že definícia zákona o posudzovaní vlivů na životní prostředí zužuje definíciu Aarhuského dohovoru. Okrem toho, prvá časť tejto definície pod bodom 1 nemá žiadny význam, keďže zákon týmto osobám reálne nepriznáva žiadne práva.¹¹¹ Určité lepšie postavenie tak majú len osoby podľa bodu 2, teda ekologické spolky, ktoré spĺňajú dané podmienky. Situácia s príliš reštriktívnym výkladom pojmu dotknutá verejnosť, ktorú kritizoval Výbor, sa tak napriek zákonnému zakotveniu definície nezlepšila.

¹⁰⁶ Napr. zákon č. 100/2001 Sb., o posudzovaní vlivů na životní prostředí, zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a zákon č. 76/2002 Sb., o integrovanú prevenci a o omezovaní znečistení, o integrovaném registru znečistení.

¹⁰⁷ § 109 písmeno e) stavebního zákona

¹⁰⁸ Environmental impact assessment

¹⁰⁹ § 3 písm. i) ZEIA

¹¹⁰ Čl. 2 ods. 5 Aarhuského dohovoru

¹¹¹ HUMLÍČKOVÁ, Petra a kol. *Účasť verejnosti nežádoucí. Stínová zpráva o uplatňování Aarhuské úmluvy v České republice*. [online]. arnika.org, 2017 [cit. 20. marca 2018]. Dostupné na <<http://arnika.org/ucast-verejnosti-nezadouci>>.

Spolky, ktoré sa zúčastnia procesu EIA, však majú zaručené významné práva. Prvé z týchto práv, ktoré bolo tiež priznané až vďaka kritike Výboru, je možnosť podať odvolanie proti rozhodnutiu v zisťovacom konaní podľa § 7 ods. 2. Pripomínam, že posudzovanie vplyvov zámeru na životné prostredie, teda EIA, prebieha len v prípade, ak je daný zámer uvedený v Prílohe č. 1 ZEIA. Pokiaľ je zaradený do kategórie I, tak vždy podlieha procesu EIA, pokiaľ je zaradený do kategórie II, podlieha tzv. zisťovaciemu konaniu podľa § 7 ZEIA. Pokiaľ pred novelou ZEIA v roku 2015 bolo v zisťovacom konaní zistené, že v danom prípade o zámere nemusí byť konané posudzovanie jeho vplyvu na životné prostredie, dotknutá verejnosť nemala žiadnu možnosť sa proti tomuto rozhodnutiu brániť. Dnes sa už môže brániť odvolaním a domôcť sa tak konania EIA.¹¹²

To, či sa EIA koná alebo nie, má fatálny dopad na druhé významné právo, ktoré ZEIA priznáva. Týmto právom je možnosť dotknutej verejnosti podľa bodu 2 § 3 písm. i) ZEIA byť účastníkmi tzv. nadväzujúcich konaní.¹¹³ Nadväzujúcimi konaniami sú predovšetkým územné a stavebné konania podľa stavebného zákona ale aj ďalšie.¹¹⁴

Pokiaľ teda konkrétny zámer spadá pod EIA, zákon priznáva ekologickým spolkom ako dotknutej verejnosti právo za zákonom stanovených podmienok zúčastniť sa nadväzujúcich konaní, hlavne stavebného a územného. Týmto ekologickým spolkom priznáva všetky práva účastníkov týchto konaní a predovšetkým možnosť podať v daných konaniach odvolanie, či brániť sa v danej veci pred správnym súdom.¹¹⁵ Pripomínam však, že tieto práva sú zaručené vždy len ekologickým spolkom, ktoré spĺňajú podmienky ZEIA a vždy len pri zámeroch, ktoré sú stanovené v ZEIA.

Z hľadiska povoľovania hlukových výnimiek je táto možnosť účasti verejnosti irelevantná. Samozrejme z hľadiska celkovej ochrany pred hlukom môže mať zásadný význam, avšak konanie o hlukovej výnimke je typické v prípadoch, kedy je už daný zámer schválený a zrealizovaný. Účasť verejnosti na procese EIA totižto nezabráni tomu, že daný zdroj hluku začne nadlimitný hluk vytvárať dávno po jeho zrealizovaní a jeho prevádzkovateľ sa obráti na KHS.

¹¹² § 7 ods. 6 ZEIA

¹¹³ § 9c ods. 3 písm. b) ZEIA

¹¹⁴ § 3 písm. g) ZEIA

¹¹⁵ Dnes už judikatúra správnych súdov priznáva ekologickým spolkom možnosť domáhať sa nielen svojich procesných práv, ale aj hmotných práv, vid' Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. června 2015 sp. zn. 1 As 13/2015.

Pokiaľ ide o zámery, ktoré nespádajú pod EIA alebo špecifické konania ako právne konanie o hlukovej výnimke, stále platí, že právna úprava účasti verejnosti je veľmi neprehľadná a líši sa v každom prípade. Rovnako stále platí, že účasť verejnosti je skôr obmedzená.

V súvislosti s oznámením EPS spomením predovšetkým úpravu stavebného zákona, kde účastníkom stavebného konania síce môžu byť vlastníci susedných pozemkov a stavieb, ale nikdy nie nájomcovia týchto pozemkov.¹¹⁶ Napriek tomu, že Výbor toto ustanovenie považoval za v rozpore s článkom 6 Aarhuského dohovoru, k žiadnej zmene v tomto smere nedošlo. Samozrejme, tiež stále platí, že účastníkom stavebného konania nemôžu byť ani ekologické spolky či iná verejnosť, pokiaľ nejde o zámery podliehajúce EIA.

Spôsob ako sa ekologické spolky domáhali svojej účasti na viacerých konaniach bol postup podľa § 70 zákon č. 114/1992 Sb., zákon České národnej rady o ochrane prírody a krajiny (ďalej zákon o „ochrane prírody a krajiny“). Tento zákon umožňoval účasť spolkov na akýchkoľvek správnych konaniach pri ochrane prírody a krajiny. Pokiaľ bolo rozhodované o výrube drevín rastúcich mimo les v súvislosti s výstavbou, spolok sa mohol domáhať účasti na tomto konaní.¹¹⁷ Dnes však už táto možnosť neplatí, keďže novela stavebného zákona¹¹⁸ účinná od roku 2018 zúžila účasť spolkov len na konania podľa zákona o ochrane prírody a krajiny namiesto všetkých správnych konaní.

Keď sa vrátim k otázke konania o hlukových výnimkách, je zjavné, že ani tu k žiadnej zmene ohľadom účasti suseda, inej osoby dotknutej hlukom, či akejkoľvek verejnosti nedošlo. Osoba, ktorá je týmto hlukom obťažovaná tak nemôže proti tomuto rozhodnutiu podať odvolanie podľa § 81 správneho rádu, keďže to môže podať len účastník konania, v ktorom bolo napadnuté rozhodnutie vydané.

Do úvahy prichádza žaloba proti rozhodnutiu v správnom súdnom konaní podľa § 65 a násl. SŘS. V § 65 ods. 1 zákon uvádza nasledovné: *„Kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen přímo nebo v důsledku porušení svých práv v předcházejícím řízení úkonem správního orgánu, jímž se zakládají, mění, ruší nebo závazně určují jeho práva nebo povinnosti, (dále jen*

¹¹⁶ § 109 stavebného zákona

¹¹⁷ HUMLÍČKOVÁ, Petra a kol. *Účasť verejnosti nežádoucí. Stínová zpráva o uplatňování Aarhuské úmluvy v České republice* [online]. arnika.org, 2017 [cit. 20. marca 2018]. Dostupné na <<http://arnika.org/ucast-verejnosti-nezadouci>>.

¹¹⁸ Zákon č. 225/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

"rozhodnutí"), může se žalobou domáhat zrušení takového rozhodnutí, popřípadě vyslovení jeho nicotnosti, nestanoví-li tento nebo zvláštní zákon jinak. "

Otázka je, či táto definícia spadá aj na osobu, ktorá nebola účastníkom konania o hlukovej výnimke. Komentár k tomuto ustanoveniu hovorí, že „Aktivní legitimaci k podání žaloby má tedy slovy SŘS každý, kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen přímo nebo v důsledku porušení svých práv v předcházejícím řízení. S ohledem na § 2 SŘS je zřejmé, že žalobci budou fyzické či právnické osoby, zpravidla účastníci správního řízení. Nicméně konstrukce § 65 odst. 1 SŘS (na rozdíl od odst. 2) nutně nevyžaduje předchozí účastenství žalobce ve správním řízení. Z hlediska aktivní legitimace k podání žaloby proto není určující, zda s dotčeným subjektem bylo jednáno jako s účastníkem správního řízení či nikoli...“¹¹⁹

Podľa môjho názoru tak podanie žaloby proti rozhodnutiu o hlukovej výnimke ustanovenie § 65 ods. 1 SŘS úplne nevyklučuje. Osoby dotknuté hlukom, ktoré nemohli byť účastníkmi konania, sú týmto rozhodnutím dotknuté na svojich právach. Rozhodovacia prax správnych súdov je však podľa viacerých autorov taká, že súdy tieto žaloby odmietajú či zamietajú.¹²⁰

Na základe vyššie uvedeného súhlasím s názorom Výboru, ktorý vo svojom zistení uviedol, že „Podle článku 9 odstavce 3 Úmluvy má veřejnost právo domáhat se přezkumu v případech porušení vnitrostátních právních předpisů, týkajících se životního prostředí. Postačí přitom tvrzení, že k takovému porušení došlo (viz zjištění k podání ACCC/C/2006/18 (Dánsko), ECE/MP.PP/2008/5/Add.4). Není nezbytné, aby se údajné porušení práv týkalo práva životního prostředí v užším slova smyslu: postačuje tvrzené porušení jakéhokoli právního předpisu souvisejícího s oblastí životního prostředí, například předpisů týkajících se hluku nebo ochrany zdraví. Ve vztahu k povolování výjimek z hlukových limitů české právo dle soudní interpretace stanovuje, že účastníkem povolovacího řízení může být pouze žadatel o povolení nebo provozovatel, a podle judikatury to je také podmínkou aktivní legitimace před soudem.

¹¹⁹ ŠEBEK, Petr. In BLAŽEK, Tomáš a kol. (ed). *Soudní řád správní – online komentář*. 3. vydanie. Praha: C.H. Beck, 2016. Dostupné na: <http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgzpw62zsl4zs443cl4zdambsl4ytkmc7mnqtgx3inqza>.

¹²⁰ BĚLOHRADOVÁ, Jitka. Participace veřejnosti v rámci povolování provozu nadlimitního zdroje hluku. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2011, roč. 20, č. 2, s. 147. a ČERNÝ, Pavel. *Nedostatky implementace článku 9 Aarhuské úmluvy v České republice* [online]. frankbold.org, 2010 [cit. 20. februára 2018]. Dostupné na http://frankbold.org/sites/default/files/publikace/nedostatky_implementation_c19_aarhuske_umluvy.pdf.

Ačkoli článek 9 odstavce 3 Úmluvy přiznává stranám větší flexibilitu při jeho provádění v porovnání s odstavci 1 a 2 tohoto článku, Výbor se již dříve vyjádřil (viz zjištění k podání ACCC/C/2005/11 (Belgie) ECE/MP.PP/C.1/2006/4/Add.2), že kritéria pro aktivní legitimaci

nemohou být tak přísná, aby prakticky znemožnila všem nebo téměř všem ekologickým organizacím nebo dalším osobám z řad veřejnosti napadnout akty nebo nečinnost podle tohoto odstavce. Z písemných a ústních vyjádření stran je zřejmé, že pokud provozovatel překročí limity hluku stanovené zákonem, nemá žádná osoba z řad veřejnosti aktivní legitimaci k podání žaloby na činnost provozovatele (soukromé osoby), ani na nečinnost orgánu, který má na dodržování práva dohlížet...Výbor konstatuje, že takováto situace není v souladu s článkem 9 odstavcem 3 Úmluvy.“¹²¹

5.3.3. Priama aplikácia Aarhuského dohovoru

Ako bolo v predchádzajúcej kapitole uvedené, osoby, ktoré sú dotknuté hlukom, nemajú žiadnu reálnu možnosť domáhať sa obrany proti rozhodnutiu o hlukových výnimkách na základe vnútroštátnej úpravy.

Pripomínam však, že Aarhuský dohovor spadá pod článok 10 Ústavy ČR, a tak ho môžeme považovať za súčasť právneho poriadku. Rovnako by mal mať aplikačnú prednosť v prípade, že zákon stanoví niečo iné.¹²² Ako už bolo vyššie uvedené, Aarhuský dohovor je tiež súčasť práva EÚ, tým je pre Českú republiku záväzný aj z tohto hľadiska.

Otázkou však zostáva, či sa jednotlivец môže svojho práva na účasť v konaní o hlukovej výnimke, či svojej aktívnej legitimácie v prípade podania žaloby proti rozhodnutiu správneho orgánu domáhať priamo na základe článkov Aarhuského dohovoru.

Jasnú odpoveď na túto otázku dáva Nejvyšší správní soud aj Ústavní soud vo svojich rozhodnutiach. Nejvyšší správní soud sa k priamej aplikácii Aarhuského dohovoru vyjadril vo svojom rozsudku sp. zn. 3 Ao 2/2007: „K tomu, aby mezinárodní smlouva, resp. její ustanovení mohla zavazovat i vnitrostátní subjekty a mohlo být použito aplikační pravidlo o přednostní

¹²¹ Dokument o zisteniach a odporúčaní je dostupný na: https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/compliance/C2010-50/Findings/C50_CzRepFindings.pdf

¹²² Čl. 10 Ústavy ČR

*aplikaci mezinárodní smlouvy před zákonem, je třeba, jak je shora uvedeno, aby ustanovení té které mezinárodní smlouvy byla přímo aplikovatelná. Požadavek přímé aplikace znamená, že ustanovení mezinárodní smlouvy jsou konstruována natolik určitě a jasně, že z nich lze vyvodit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů, aniž by bylo třeba nějakých vnitrostátních opatření.*¹²³

Nejvyšší správní soud posúdil Aarhuský dohovor z vyššie uvedenými hľadiskami a dospel k názoru, že *„Úmluva není mezinárodní smlouvou přímo použitelnou a tudíž nelze uplatnit pravidlo čl. 10 Ústavy o aplikační přednosti Úmluvy před zákonem.*“¹²⁴

Tento názor Nejvyšší správní soud následne potvrdil aj vo svojom ďalšom rozhodovaní¹²⁵ a potvrdil ho aj Ústavní soud v uznesení sp. zn. I.ÚS 2660/08 *„Co se týče názoru stěžovatele na přímou aplikovatelnost Aarhuské úmluvy, Ústavní soud usuzuje, že z textu této úmluvy, jež ve svém článku 1 předpokládá postupné uskutečňování obecně formulovaných cílů smluvními státy, nelze dovodit, že by tato úmluva byla přímým pramenem jakýchkoliv občanských práv či závazků, natož práv či svobod základních. Úmluva obsahuje závazky států, které mají programovou povahu a jsou průběžně realizovány smluvními stranami.*“¹²⁶

Tak ako vnútroštátne súdy, tak aj Súdny dvor EÚ vo svojom rozsudku C-240/09 nepriznal Aarhuskému dohovoru priamy účinok. V danom prípade išlo o spor medzi občianskym združením Lesoochránárske zoskupenie VLK (ďalej len „OZ VLK“) a Ministerstvom životného prostredia SR, kde Ministerstvo informovalo OZ VLK o tom, že boli zahájené viaceré správne konania *„ohľadom udelenia výnimiek z ochrany chránených živočíchov, ako je medveď hnedý, vstupu do chránených území alebo použitia chemických prípravkov v týchto lokalitách.*“¹²⁷

OZ VLK sa domáhalo, aby mu Ministerstvo priznalo postavenie účastníka daných konaní na základe čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru. Ministerstvo mu však nevyhovelo. Daný prípad sa dostal až na Najvyšší súd SR, ktorý položil Súdnemu dvoru EÚ prejudiciálnu otázku, či je čl. 9 ods. 3 priamo aplikateľný.

Súdny dvor sa vo veci vyjadril takto: *„Je potrebné konštatovať, že ustanovenia článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru neobsahujú žiadnu jasnú a presnú povinnosť takej povahy, že*

¹²³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. ledna 2007, sp. zn. 3 Ao 2/2007

¹²⁴ Tamtiež.

¹²⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. září 2008, sp. zn. 9 Ao 1/2008

¹²⁶ Usnesení Ústavního soudu ze dne 2. září 2010, sp. zn. I.ÚS 2660/08

¹²⁷ Rozsudok Súdneho dvora EÚ zo dňa 8. marca 2011 sp. zn. C-240/09

by sa ňou priamo musela riadiť právna situácia jednotlivcov. Keďže práva stanovené v uvedenom článku 9 ods. 3 majú „členovia verejnosti“ len ak „sú splnené podmienky uvedené vo vnútroštátnom práve, ak sú nejaké,“ znamená to, že toto ustanovenie je podriadené z hľadiska jeho výkonu alebo jeho účinkov tomu, že dôjde k vydaniu neskoršieho aktu.“¹²⁸

¹²⁸ Tamtiež.

6. Ústavnoprávna ochrana pred hlukom

Verejnoprávna úprava ochrana pred hlukom vykazuje mnohé nedostatky. Súkromnoprávna ochrana môže byť na základ ustanovenia § 1013 ods. 2 NOZ výrazne obmedzená. Poďme sa teda pozrieť na ochranu pred hlukom z hľadiska ochrany základných ľudských práv. To, že ústavný poriadok zaručuje právo na priaznivé životné prostredie, som už rozoberala na začiatku tejto práce. Rovnako som už uviedla, že ochranu pred hlukom zaručuje aj právo na život či právo na ochranu zdravia. V tejto kapitole sa pozriem na to, ako je možné sa reálne domôcť ochrany pred nadlimitným hlukom prostredníctvom ústavne zaručeného práva na životné prostredie.

Za dôležité považujem pripomenúť, že právo na životné prostredie je zaradené do hlavy štvrtej LZPS, patrí teda medzi hospodárske, sociálne a kultúrne práva. Zaradenie práva na priaznivé životné prostredie do tejto hlavy nie je úplne vhodné a zaslúžilo by si vlastnú hlavu – práva environmentálne. Zaradenie práva do hlavy štvrtej LZPS, má však predovšetkým dôsledky pre jeho vymáhanie. Týchto práv je možné sa domáhať podľa článku 41 LZPS len v medziach zákonov, ktoré ich vykonávajú.¹²⁹ Znamená to, že práve zákonom je stanovený rozsah v ktorom je možné sa domáhať ochrany práva.

Dôležité ale je, že aj napriek tomu, že zákonodarca ponecháva konkrétny rozsah tejto ochrany na zákony, neznamená to, že by práva podľa tejto hlavy mohli byť úplne vylúčené. Ústavní soud pri posudzovaní prípustnosti obmedzenia sociálnych práv využíva tzv. test racionality (na rozdiel od iných – občianskych a politických práv, kde využíva test proporcionality). Test racionality spočíva v nasledujúcich bodoch:

1. vymedzenie jadra sociálneho práva,
2. zhodnotenie či sa zákon nedotýka samotného jadra,
3. posúdenie či zákonná úprava sleduje legitímny cieľ,
4. zváženie otázky, či je zákonný prostriedok k dosiahnutiu legitímneho cieľa najrozumnejší, nemusí však byť nevyhnutne najlepší, najvhodnejší, najúčinnnejší, či najmúdrejší.¹³⁰

Podstatné pri tom je, že ak Ústavní soud zistí v druhom bode, že daný zákon obmedzuje základné právo tak, že sa dotýka jeho esenciálneho obsahu, postupuje ďalej podľa testu

¹²⁹ V našom prípade – v prípade ochrany pred hlukom, je to práve zákon o ochrane verejného zdravia.

¹³⁰ KRATOCHVÍL, Jan. Test racionality: Skutečne vhodný test pro sociální práva? *Právník*, 2015, roč. 154, č. 12, s. 1053.

proporcionality (skúma vhodnosť, nevyhnutnosť, proporcionalitu v užšom zmysle). Pokiaľ sa nedotýka samotného jadra, tak pokračuje 3. bodom testu racionality. Prvý bod testu proporcionality je teda významný z hľadiska určenia, či bude prieskum podliehať prísnejším kritériám, keďže zásah do samotného jadra základného práva musí byť podrobený väčšiemu prieskumu.¹³¹

Ústavní soud však vo svojej doterajšej rozhodovacej praxi nikdy nevymedzil esenciálny obsah práva na životné prostredie. Ústavní soud totižto počas svojho fungovania doteraz nevyhoviel ani jednej ústavnej sťažnosti, v ktorej sa sťažovateľ opieral o porušenie práva na priaznivé životné prostredie, bez toho aby svoju sťažnosť odôvodnil aj porušením iného základného práva.¹³² Zostáva preto len dúfať, že Ústavní soud by v prípade, že sa naň niekto obráti s ústavnou sťažnosťou týkajúcou sa hlukových výnimiek, vymedzil esenciálny obsah práva na životné prostredie a následne by právnu úpravu hlukových výnimiek, ako zásah do ústavného práva, podrobil testu racionality.

¹³¹ Tamtiež, s. 1072.

¹³² TOMOSZKOVÁ, Veronika. Právo na příznivé životní prostředí jako nástroj ochrany před hlukem. In KOŠIČIAROVÁ, Soňa (ed). *Právo na životné prostredie a nástroje jeho presadzovania*. Trnava: Trnavská univerzita, Právnická fakulta, 2016, s. 243-245.

Záver

Hluk je, a pri súčasnom vývoji spoločnosti aj bude jedným z najväčších znečisťovateľov životného prostredia. Hluku sa pri priemyselnej výrobe a pri rozvinutej doprave nedá úplne zabrániť. Hluk je však možné obmedziť. Česká legislatíva zakotvuje ako prostriedok na ochranu pred hlukom hlukové limity, ktoré sú záväzné pre každého prevádzkovateľa zdroja hluku. Prostredníctvom týchto limitov má dochádzať k tomu, aby boli prevádzkovatelia zdrojov hluku nútení činiť čo najviac protihlukových opatrení, tak aby nedochádzalo k prekračovaniu týchto limitov a aby bola zabezpečená ochrana zdravia a života osôb. Pre prípad, že tak neurobia, budú sankcionovaní. Úprava, ktorá je stanovená v zákone o ochrane verejného zdravia a vo vykonávacom nařízení vlády č. 272/2011 Sb., však zakotvením hlukových výnimiek môže dospieť k úplne opačnému výsledku.

V práci som dospela k záveru, že právna úprava hlukových výnimiek vykazuje niekoľko závažných nedostatkov. Vychádzala som z hlukových analýz a z praxe verejného ochrancu práv, významným podkladom boli tiež rozhodnutia súdov vo veci oceliarskeho komplexu Arcelor Mittal Ostrava. Nedostatky hlukových výnimiek na jednej strane spočívajú v nejasnej a nedostatočnej právnej úprave, na druhej strane spočívajú v tom, ako sú hlukové výnimky aplikované v praxi krajskými hygienickými stanicami.

Týmto problémom by sa do určitej miery zamedzilo, pokiaľ by zákon dovoľoval, aby boli účastníkmi konania o udelení výnimky aj iné osoby ako len žiadateľ o výnimku a aby sa na tomto rozhodovaní mohla podieľať verejnosť. Vylúčením účasti osôb dotknutých nadlimitným hlukom z rozhodovania o hlukových výnimkách je nie len zásahom do práv týchto osôb, ale aj dôvodom prečo rozhodovanie KHS nespĺňa atribúty pre takto významné obmedzenie práva na priaznivé životné prostredie. Osoba dotknutá nadlimitným hlukom by sa ako účastník konania domáhala svojich práv a tým by vytvárala tlak na kvalitu rozhodovania KHS.

Rozšíril by sa tým aj okruh osôb, ktoré voči rozhodnutiu môžu podať odvolanie a týmto by sa významne zjednotilo rozhodovanie KHS. Tieto osoby by sa tiež domáhali, aby KHS kontrolovali splnenie opatrení stanovených v rozhodnutí. Osoby, ktoré sú hlukom obťažované budú mať najväčší záujem na dodržiavaní opatrení, ktoré majú byť prevádzkovateľom hluku učené na zníženie hluku. Ak by prevádzkovatelia tieto opatrenia nečinili, dotknuté osoby by neváhali podať podnet na KHS. Tým by osoby čiastočne nahradili KHS pri ich kontrolovaní

dodrživania opatrení. Dosiahla by sa nielen zvýšená ochrana životného prostredia, ale došlo by aj k čiastočnému odľahčeniu KHS pri zisťovaní plnenia stanovených opatrení.

Zároveň by sa KHS nemohli vyhýbať svojej povinnosti vyvodiť zodpovednosť za nedodržanie podmienok, tak ako k tomu v praxi často dochádza. Tým by bol vytváraný na prevádzkovateľov hluku väčší tlak, aby skutočne v stanovenej lehote učinili všetky potrebné opatrenia. Inak budú musieť znášať sankciu vo forme odňatia hlukovej výnimky a následnej možnosti KHS udeliť pokutu za prekračovanie hlukových limitov.

Okrem skvalitnenia a zefektívnenia rozhodovania o hlukových výnimkách by zmena rozsahu účasti priniesla súlad právnej úpravy s Aarhuským dohovorom. Pokiaľ nie je dotknutá osoba účastníkom konania, nemôžu byť dostatočne chránené jej práva. Tieto osoby sú vylúčené z možnosti podávať pripomienky a námietky počas konania uplatňovať všetky ďalšie práva účastníkov a tiež vylúčené z možnosti vo veci podať odvolanie. Dotknuté osoby sú tiež vylúčené z možnosti sa obrátiť na správne súdnictvo. Takáto úprava nezodpovedá úprave Aarhuského dohovoru a je tiež v rozpore s čl. 36 ods. 2 LZPS, ktorý garantuje právo na súdnu ochranu v prípade, že je rozhodnutím orgánu verejnej správy nezákonne zasiahnuté do základného práva osoby.

Na základe týchto skutočností je potrebné prehodnotiť aktuálnu právnu úpravu hlukových výnimiek a prinajmenšom rozšíriť okruh účastníkov tohto konania. Táto zmena by tiež prispela k lepšiemu pochopeniu novej súkromnoprávnej úpravy v otázkach imisií. Výnimka z ustanovenia § 1013 ods. 1 NOZ, podľa ktorej je možné žiadať zdržanie sa produkovania hluku nad mieru primeranú miestnym pomerom, len pokiaľ nebol závod, z ktorého takýto hluk pochádza, úradne schválený, je pochopiteľná len v prípade, kedy „úradné schvaľovanie“ dáva dotknutým osobám možnosť pri tomto „schvaľovaní“ uplatniť svoje práva.

Ustanovenie § 1013 ods. 2 je na jednej strane oprávnené, pretože pokiaľ je závod úradne schválený s tým, že bude produkovať hluk a dotknutá osoba mohla v tomto konaní uplatňovať svoje práva, je vhodné, aby následne nemohla žiadať zdržanie sa takejto činnosti (ale len náhradu ujmy tým spôsobenú). Avšak k tomu je práve potrebné, aby dotknuté osoby skutočne mali možnosť uplatňovať svoje práva v týchto konaniach.

Rozšírením účasti v konaní o udelení hlukovej výnimky na ďalšie osoby dotknuté hlukom, by táto podmienka bola splnená a ustanovenie § 1013 ods. 2, by bolo aplikovateľné aj v prípade udelenia hlukovej výnimky. Pokým sa tak nestane, považujem prípadné použitie

tohto ustanovenia za absolútne vylúčenie práv dotknutých osôb domáhať sa ochrany vlastníckeho práva súkromnoprávnou cestou.

Verejnoprávna úprava hlukových výnimiek na základe svojich nedostatkov neumožňuje dostatočnú ochranu osôb, ktoré sú vystavované nadlimitným hlukom a je v rozpore s článkom 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru. Možnosť domáhať sa ochrany prostredníctvom negatívnej žaloby v NOZ môže byť tiež za určitých podmienok obmedzená. A nakoniec, ako už bolo uvedené v poslednej kapitole tejto práce, doteraz Ústavní soud nevyhovel žiadnej ústavnej sťažnosti, ktorá by bola založená len na porušení práva na priaznivé životné prostredie. Na základe vyššie uvedeného považujem novelu zákona o ochrane verejného zdravia, ktorou by sa rozšíril okruh účastníkov konania o hlukovej výnimke, za nevyhnutnú.

Bibliografie

Monografie a komentáře

1. BERNARD, Michal, DOUCHA Pavel. *Právní ochrana před hlukem*. Praha: Linde, 2008. 199 s.
2. CEPEK, Branislav a kol. *Environmentálne právo. Všeobecná a osobitná časť*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. 442 s.
3. DAMOHORSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 3. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2010. 680 s.
4. DUDOVÁ, Jana. *Právní aspekty ochrany veřejného zdraví před environmentálním hlukem*. 1. vydanie. Brno: Masarykova univerzita, 2013. 240 s.
5. ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012. 1119 s.
6. KRÝSOVÁ, Zdena. In KRÝSA, Ivo, KRÝSOVÁ, Zdena (ed). *Zákon o ochraně veřejného zdraví. Komentář*. 1. vydanie. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 89-92. (§ 31)
7. MÜLLEROVÁ, Hana, HUMLÍČKOVÁ Petra. *Nové přístupy k implementaci Aarhuské úmluvy v ČR*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2014. 98 s.
8. SPÁČIL, Jiří, DOBROVOLNÁ, Eva. In SPÁČIL, Jiří a kol. (ed.). *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976-1474). Komentář*. 1. vydanie. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 155-160 (§ 1013).
9. SPÁČIL, Jiří a kol. *Sousedské práva*. 5. vydanie. Praha: Leges, 2010. 368 s.
10. ŠEBEK, Petr. In BLAŽEK, Tomáš a kol. (ed). *Soudní řád správní – online komentář*. 3. vydanie. Praha: C.H. Beck, 2016. Dostupné na: <http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgzpw62zsl4zs443cl4zdambsl4ytkmc7mnqtx3inqza>>.

Zborníky

1. BĚLOHRADOVÁ, Jitka. Aarhuská úmluva-aktuální otázky. In ŽATECKÁ, Eva a kol. (ed). *COFOLA*. Brno: Masarykova univerzita, 2011, s. 988-994.
2. ČERNÝ, Pavel. Aktuální otázky ochrany před hlukem především z pohledu dotčených osob. In PRŮCHOVÁ, Ivana (ed). *Aktuální otázky práva životního prostředí*. Brno: Masarykova univerzita Brno, 2005, s. 173-190.

3. JANČÁŘOVÁ, Ilona. Aktivní zpřístupňování informací o znečišťování životního prostředí. In PRŮCHOVÁ, Ivana (ed). *Aktuální otázky práva životního prostředí*. Brno: Masarykova univerzita Brno, 2005, s. 26-36.
4. TOMOSZKOVÁ, Veronika. Právo na příznivé životní prostředí jako nástroj ochrany před hlukem. In KOŠIČIAROVÁ, Soňa (ed). *Právo na životné prostredie a nástroje jeho presadzovania*. Trnava: Trnavská univerzita, Právnická fakulta, 2016, s. 243-251.
5. VLČKOVÁ, Veronika. Účast veřejnosti na ochraně životního prostředí. In PRŮCHOVÁ, Ivana (ed). *Aktuální otázky práva životního prostředí*. Brno: Masarykova univerzita Brno, 2005, s. 83-90.

Odborné články

1. BĚLOHRADOVÁ, Jitka. Participace veřejnosti v rámci povolování provozu nadlimitního zdroje hluku. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2011, roč. 20, č. 2, s. 144-148.
2. BERNARD, Michal. Soukromoprávní prostředky ochrany před hlukem. *Právní rozhledy*, 2008, roč. 16, č. 5, s. 167-172.
3. ČERNÝ, Pavel, DOUCHA, Pavel. Aktuální otázky ochrany před hlukem z dopravy. *Právní rozhledy*, 2007, roč. 15, č. 17, s. 628-632.
4. DOBROVOLNÁ, Eva, SPÁČIL, Jiří. Imise způsobené úředně schváleným provozem závodu nebo podobného zařízení v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 20, s. 719-726.
5. DUDOVÁ, Jana. Několik poznámek k právní vynutitelnosti veřejného zájmu na ochranu zdraví před hlukem. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 21, s. 755-758.
6. KRATOCHVÍL, Jan. Test racionality: Skutečně vhodný test pro sociální práva? *Právník*, 2015, roč. 154, č. 12, s. 1052-1074.
7. SVOBODA, Karel. Imise vzniklé provozem závodu a podobného zařízení. *Obchodněprávní revue*, 2015, roč. 7, č. 10, s. 273-278.

Internetové zdroje

1. BASNER, Mathias a kol. *Auditory and non-auditory effects of noise on health* [online]. ncbi.nlm.nih.gov, 20. novembra 2014 [cit. 5. januára 2018]. Dostupné na < <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3988259/>>.

2. BERNARD, Michal, DOUCHA, Pavel, PLACHÝ, Robert. *Analýza hlukových výjimek* [online]. hluk.eps.cz, 10. júla 2008 [cit. 2. februára 2018]. Dostupné na <http://hluk.eps.cz/files/Analyza-hlukovych-vyjimek_EPS.pdf>.
3. ČERNÝ, Pavel. *Nedostatky implementace článku 9 Aarhuské úmluvy v České republice* [online]. frankbold.org, 2010 [cit. 20. februára 2018]. Dostupné na <http://frankbold.org/sites/default/files/publikace/nedostatky_implementation_c19_aarh_uske_umluvy.pdf>.
4. HUMLÍČKOVÁ, Petra a kol. *Účast veřejnosti nežádoucí. Stínová zpráva o uplatňování Aarhuské úmluvy v České republice* [online]. arnika.org, 2017 [cit. 20. marca 2018]. Dostupné na <<http://arnika.org/ucast-verejnosti-nezadouci>>.
5. LIBERKO, Miloš. *Hluk v prostředí. Problematika a řešení* [online]. ceskyfocalpoint.cz, 18. januára 2004 [cit. 13. januára 2018]. Dostupné na <http://www.ceskyfocalpoint.cz/wp-content/uploads/2015/12/pupr_hluk_text.pdf>.
6. MERTL, Jan a kol. *Zpráva o životním prostředí České republiky 2016* [online]. cenia.cz, 28. novembra 2017 [cit. 25. januára 2018]. Dostupné na <http://www1.cenia.cz/www/sites/default/files/ZOZP_2016.pdf>.
7. MOTEJL, Otakar a kol. *Sborník stanovisek veřejného ochránce práv. Hluková zátěž* [online]. ochrance.cz, 5. januára 2010 [cit. 10. februára 2018]. Dostupné na <https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/Publikace/sborniky_stanoviska/Hluk_ova_zatez.pdf>.

Právne predpisy

1. Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, v znení zákona č. 428/2011 Sb. účinnom ku dňu 1. januára 2013 do 31. decembra 2013
2. Zákon č. 17/1992 Sb., zákon o životním prostředí, v znení neskorších predpisov
3. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v znení neskorších predpisov
4. Usnesení č. 2/1993 Sb., usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky, v znení neskorších predpisov
5. Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, v znení neskorších predpisov
6. Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů, v znení neskorších predpisov
7. Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, v znení neskorších predpisov

8. Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), v znení neskorších predpisov
9. Nařízení vlády č. 272/2011 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací, v znení neskorších predpisov
10. Zákon č. 89/2012 Sb., Zákon občanský zákoník, v znení neskorších predpisov
11. Zákon č. 39/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), ve znení pozdějších předpisů, a další související zákony
12. Zákon č. 225/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znení pozdějších předpisů, a další související zákony

Judikatura

1. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. dubna 2006, sp. zn. 22 Cdo 223/2005
2. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. ledna 2007, sp. zn. 3 Ao 2/2007
3. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. září 2007, sp. zn. 5 As 32/2007
4. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. září 2008, sp. zn. 9 Ao 1/2008
5. Usnesení Ústavního soudu e ze dne 2. září 2010, sp. zn. I.ÚS 2660/08
6. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. listopadu 2010, sp. zn. 22Cdo 3281/2008
7. Rozsudok Súdneho dvora EÚ zo dňa 8. marca 2011 sp. zn. C-240/09
8. Nález Ústavního soudu ze dne 11. ledna 2012, sp. zn. I. ÚS 451/11
9. Rozsudek Okresního soudu v Ostravě ze dne 14. listopadu 2012, sp. zn. 33 C 343/2008
10. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 13. září 2013, sp. zn. 57 Co 223/2013
11. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. ledna 2015, sp. zn. 1 Azs 200/2014
12. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. ledna 2015, sp. zn. 22 Cdo 636/2014
13. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. března 2015, sp. zn. 22 Cdo 2270/2012

Ďalšie zdroje

1. Sdělení č. 124/2004 Sb. m. s., sdělení Ministerstva zahraničních věcí o Úmluvě o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí

Zhrnutie

Táto diplomová práca sa zaoberá problematikou právnej úpravy hlukových výnimiek, jej nedostatkami a aplikáciou hlukových výnimiek v praxi. Cieľom práce je analyzovať jej nedostatky a posúdiť jej súlad s Aarhuským dohovorom. Práca sa skladá zo šiestich kapitol. Prvá kapitola sa zaoberá základným vymedzením témy a základným pojmom hluk a jeho dopadom na zdravie ľudí. Druhá kapitola približuje právnu úpravu ochrany pred hlukom v práve EÚ a v ústavnom a právnom poriadku ČR. Druhá kapitola hovorí tiež o právnej úprave hlukových výnimiek. Tretia kapitola rozoberá konkrétny prípad z praxe, kedy bola udelená hluková výnimka. Štvrtá kapitola sa zaoberá nedostatkami právnej úpravy hlukových výnimiek. Na nedostatky tejto právnej úpravy nadväzuje aj piata kapitola, ktorá sa venuje právu verejnosti zúčastňovať sa na ochrane životného prostredia všeobecne a následne v súvislosti s hlukovými výnimkami. Šiesta kapitola sa snaží priblížiť problém domáhania sa ochrany práva na priaznivé životné prostredie na ústavnej úrovni.

Summary

This diploma thesis deals with the issue of legal regulation of noise dispensations, its deficiencies and application of noise dispensations in practice. The aim of the thesis is to analyze its shortcomings and assess its compliance with the Aarhus Convention. The thesis consists of six chapters. The first chapter deals with the basic definition of the topic and the basic terms of noise and its impact on human health. The second chapter expounds the legislation of noise protection in EU law and in the constitutional and legal order of Czech Republic. The second chapter also focuses on the legal regulation of noise dispensations. The third chapter discusses a specific case from practice where a noise dispensation has been granted. The fourth chapter deals with the deficiencies in the noise legislation. The shortcomings of this legislation are also followed by the fifth chapter discussing the right of the public to participate in environmental protection in general and subsequently in the context of noise dispensations. The sixth chapter seeks to expound the problem of claiming the protection of the right to a favorable environment at a constitutional level.

Zoznam kľúčových slov

Aarhuský dohovor

Hluk

Hlukové limity

Hlukové výnimky

Ochrana pre hlukom

Ochrana zdravia

Právo na priaznivé životné prostredie

Účastníctvo v správnom konaní

Životné prostredie

Súdna ochrana

List of key words

Aarhus Convention

Noise

Noise limits

Protection against noise

Health protection

Right to a favorable environment

Participation in the administrative procedure

Environment

Judicial protection